

A PROJECT OF
BAIS HAVAAD
HALACHA CENTER

על פי התורה אשר ירוך

Yorucha

IN-DEPTH BUSINESS HALACHA CURRICULUM

קובץ מראי מקומות עומקא דדינא

הלכות קנינים א

COMMITMENTS & KINYANIM

THIS VOLUME HAS BEEN DEDICATED

לזכר ולע"נ ר' אברהם דוב ב"ר יצחק מנחם הכהן ווענגראו ז"ל
נפטר י"ב סיון תשמ"ז
ת.נ.צ.ב.ה.
הונצח ע"י משפחתו

על פי התורה אשר יורוך

Yorucha

IN-DEPTH BUSINESS HALACHA CURRICULUM

קובץ
מראי
מקומות
עומקא דדינא

Prepared by Rav Eliezer Cohen

Dayan at the Bais HaVaad and Rosh Kollel Choshen Mishpat

Rav Dovid Grossman
Rosh Bais HaVaad

Rabbi Yaakov Tescher
Director of Torah Projects

Reb EC Birnbaum
Chief Marketing Officer

Rav Baruch Fried
Dayan and Yorucha Project Editor

Rav Ariel Ovdia
Yorucha Content Editor

Rabbi Chaim Belsky
Head of Yorucha Development

A project of **BAIS HAVAAD**
HALACHA CENTER

1.888.485.VAAD(8223) | 732.232.1412

WWW.BAISHAVAAD.ORG/YORUCHA

YORUCHA@BAISHAVAAD.ORG

105 RIVER AVENUE, SUITE #301, LAKEWOOD, NJ 08701

BAIS HAVAAD DIVISIONS

Business
Halacha
Services

Bais Din
& Dispute
Resolution

Zichron
Gershon Kollel
for Dayanus

Medical
Halacha
Center

Kehilla &
Bais Din Primacy
Initiative

Halachic Awareness
& Education

the program that is transforming the way frum business is conducted

CORE COMPONENTS OF OUR PROGRAM

1

MAREH MEKOMOS BOOKLET

A set of carefully curated source sheets created by expert Dayanim in the field, which enables you to learn the sugya in depth and gain a thorough understanding of the topic and its intricacies.

2

AUDIO BLATT SHIUR

A daily 15-minute audio shiur delivered by a Dayan who serves as your “virtual chavrusa” and walks you through the entire limud for the day, helping to connect it into a cohesive sugya.

3

WEEKLY OVERVIEW VIDEO

At the culmination of each week’s learning, an overview/halacha l’maaseh shiur is presented, where the concepts internalized through the week come to life in real-life workplace scenarios.

4

BUSINESS HALACHA DAILY Q&A

Daily 3-5 minute videos that are in sync with the topics of the Yorucha Curriculum, and go through practical questions and answers on the subject at hand.

ATTENTION CHABUROS: Additional zoom Q&A sessions can be arranged | Need help finding a Rosh Chabura? Contact us

Join as an individual, as a community with your shul and chavrusos, or a business!

Receive your content via

732.232.1412

888.485.VAAD(8223) #302

[✉ yorucha@baishavaad.org](mailto:yorucha@baishavaad.org)

baishavaad.org/yorucha

תוכן הענינים

חלק א' – הסכם לקנות ומחוסר אמנה

- 8 אין המקח נגמר בדברים
- 9 דובר אמת בלבבו
- 13..... מחוסר אמנה
- 20..... מחוסר אמנה בתרי תרעי
- 25..... חזרה מהסכם עם עכו"ם

חלק ב' – קנין כסף ומי שפרע

- 32..... דין מי שפרע וטעמו
- 34..... אם נתבטלה קנין כסף לגמרי
- 40..... עשו תנאי שהכסף יקנה
- 43..... מי שפרע במקום שעומד להפסד
- 48..... קנין מעות לדבר מצוה

חלק ג' - דעת ומעשה בקנינים

- 56..... קנין צריך מעשה וגם כוונה
- 60..... סוגי קנינים והגדרתם
- 64..... תנאים המעכבים את הקנין
- 70..... קנין סיטומתא

חלק ד' – קנינים בזמן הזה

- 80..... שטר על מעות [טשעק] וכרטיס אשראי
- 85..... דברים שלא באו לעולם
- 90..... קנינים עם עכו"ם
- 94..... קנינים בקטן
- 97..... טענות והכחשות בין מוכר ללוקח

In memory of
HARAV YOSEF GROSSMAN ZT"L
לע"נ הרב יוסף ישראל ב"ר משה גרוסמן זצ"ל

LOWINGER FAMILY

ר' מאיר משה בן בן ציון הלוי ז"ל • מינקא בת משה שמואל
ע"ה • ר' דוד בן ברוך בענדיט ז"ל • גאלדא בת משה דוד
ע"ה • ר' יונה בן יצחק ז"ל • מרים בת חיים ע"ה

**ARYEH WEISS
& FAMILY**

THE KUTOFF FAMILY
לע"נ ישראל ליב בן מרדכי ז"ל, ברכה
לאה בת אריה לייב ע"ה

**MR. HOWARD
ZUCKERMAN Z"L**
ר' צבי יעקב בן פסח יהודה ז"ל
By his wife Mrs. Rosalyn Zuckerman

**BARRY LEOVITS
& FAMILY**

Sugya Introduction

Concepts that will be discussed in this series of shiurim

In the following *shiurim*, we will discuss *kinyanim*, acts of acquisitions to finalize transactions, such as gifts, sales or the like. We will begin by explaining the various stages of a transaction and how much each level of commitment obligates the two parties.

THE FOUR LEVELS OF COMMITMENT:

There are four basic levels of commitment, each with its own set of rules. The first stage is when someone decides in his mind to accept an offer to buy or sell an item. The second stage is a verbal agreement. The third is when the buyer presents payment to the seller. The fourth and final step is when a *kinyan* is made.

The following is a brief outline of each step, all of which will be explained in more detail in the upcoming *shiurim*.

1. **Dover Emes Bilvavo:** When a seller comes to the decision in his mind to accept an offer and sell an item, even though he has not said anything and no one else knows he has made this decision, he still has already accepted some form of commitment. This falls under the verse that states, “*dover emes b’livavo*”, one should speak truth in his heart. Chazal discern from this verse that if one reached a decision in his heart, he should not change course; rather, he should follow through with his commitment and should not retract.
2. **Devarim:** A verbal agreement is not enforceable in *bais din*, and both sides could technically back out with no tangible punishment; however, that does not mean that it is permitted. In fact, the Shulchan Aruch says (in *Siman 204*) that it is forbidden to back out after reaching a verbal agreement. One who reneges on such a commitment is known as “*mehusar amanah*”, untrustworthy, a very unfavorable title for anyone to have.
3. **Kesef:** If someone is buying land or real estate, the remittance of payment does constitute a *kinyan* that finalizes the transaction, barring other circumstances. However, if one is buying a movable object, Chazal specifically enacted that paying the money is not a final *kinyan*, and the transaction is not concluded until an act of physical acquisition is made on the actual item. Instead, they designated a specific curse known as “*mi shepara*”, which would be placed upon the renege party. The reason for this enactment, and its limitations, will be discussed at length.
4. **Kinyan:** The final stage of the transaction is the actual *kinyan*. Once the act of the *kinyan* has been made, ownership has been transferred completely. There are many different types of *kinyanim* recognized by Chazal, as well as others that have become *kinyanim* due to common practice. These common-practice *kinyanim* are perhaps the most relevant in today’s world of commerce, wherein formal *kinyanim* are generally impractical.

EXCEPTIONS TO THE RULE:

It must be noted that there are several cases where a physical act of *kinyan* is not required for a transaction to be finalized. Some of these will be discussed within the segment.

When the Shulchan Aruch Harav codifies the laws of kinyanim, he focuses primarily on explaining how important keeping one’s commitment is. He only briefly discusses the different manners of kinyan - mostly because this varies depending on the common custom of the time - and instead focuses on describing how one must keep his word when he makes a commitment. This teaches us that trustworthiness is the basic foundation of commerce in halacha.

BUSINESS HALACHA daily

BAISH HAVAAD HALACHA CENTER

QUESTIONS ON Kinyanim

Below are some practical scenarios that will apply to the material

1

I made up my mind to accept an offer a prospective buyer made on my house. Before I got a chance to respond, the same buyer made a higher offer; can I insist that he pay the higher price?

2

I run a Bargain Basement as a cash-only business. After receiving payment for a particularly large shipment of boys' suits, a careless person left a cigarette butt on the floor and a small fire damaged the suits. Who takes the loss?

4

My neighbor reads the daily newspaper by removing it from my mailbox, reading and then replacing it. Is he guilty of theft? At which point is the newspaper considered mine?

3

My child took money from my wallet without permission and purchased 10 bars of chocolate. When I discovered what had happened, I went back to the storeowner and explained the situation, requesting to void the transaction. The owner did not want to cooperate; can I force him to? Is he wrong?

Join BHD and receive a 3-5 minute video post derived from the current Yorucha topic.

JOIN "BUSINESS HALACHA DAILY" TODAY!

For answers to these questions, and for more Q&A topics like these, visit baishavaad.org/daily
To sign up to the Business Halacha Daily WhatsApp group messages 732.232.1412

חלק א' הסכם לקנות ומחוסר אמנה

תוכן הענינים

- אין המקח נגמר בדברים 8
- דובר אמת בלבבו 9
- מחוסר אמנה 13
- מחוסר אמנה בתרי תרעי' 20
- חזרה מהסכם עם עכו"ם 25

For overview on Part 1, see pages 28-29

חיוב, אבל להקדיש דבר מסוים לצדקה, יש אוסרים (יא).

ד. יש אוסרים שאפילו לא הוציא הנדר בפיו, אלא גמר בלבו לתת צדקה (יב), חייב ליתן (יג), ואם אומר שחשב בלבו כופין אותו לקיים (יד),

ולא פירש כמה ובמחשבה חשב על סכום ידוע, מהני מחשבתו ליחשב כנדר על אותו סכום, אבל אם לא הוציא כלל בפיו אין עליו שום חיוב, וכ"כ בגליון מהרש"א בשמן, וסיים שה"ה בנדרי תענית דוקא כשאמר בפיו להתענות ובלבו חשב למחר, ובערוה"ש כתב שבנדרי תענית צריך דוקא להוציא בפיו, ובש"ת מהר"י אסאד י"ד סימן שיא נראה שהסכים לדעת האש דת, אבל בש"ת אמרי יושר ח"ב סימן קסב חולק עליו, ובערך ש"י ליר"ד סימן רי כתב בשם אבני שהם שאם גמר להוציא בפיו לא נעשה הקדש עד שיוציא בפיו, ומדברי הש"ך סימן רנח סק"ח מדייק שבסתם חל ההקדש במחשבה בלבד, אפילו חושב להוציא בפיו, אא"כ גמר בלבו שלא יחול עד שיוציא בפיו, אבל בדרך אמונה פרק ח כתב בשם המהרש"ם שאם נתכוין לומר בפיו לא חל עד שיאמר, ועי' שר"ע הרב א"ח סימן תקנז בק"א סק"ב, שכתב סברא זו גבי הפרשת תרומה, דאע"פ שקדושה במחשבה לבד, מ"מ אם היה בדעתו בשעת הפרשה לקרות לה שם אח"כ אינה קדושה עד שיקרא לה שם, וכעין זה כתבו כמה אחרונים, ועי' להלן הערה יג מדברי הקצה"ח, וצ"ע.

זבשו"ת מהרש"ם ח"א במפתחות לסימן רא (יר"ד סימן עו) כתב שמה שנהוג שעושה מי שברך והש"ץ אומר בעבור שיתן כך וכך, אין זה נדר, ואפילו אומר הש"ץ בעבור שנדר והוא אומר כך וכך, כיון שהש"ץ אומר בלשון עבר, הרי אפילו כשהוא בעצמו אומר נדרתי

ובאחרונים שם שיש אוסרים ויש מתירים, וכבר נהגו להקל, ויש מקומות שמשנים שם המטבע, ואפשר שהוא משום היכרא בעלמא, ועי' ערך מג"א סוף סימן קנד ובבית מאיר שם. (יא) במג"א שם הקשה מהא דאין מקדישין בשבת, וכתב בשם הר"ן שלא אסרו אלא כשמקדיש דבר ידוע, אבל לחייב עצמו בדיבור מותר, ובשם הכלבו כתב שאפילו בדבר ידוע לא אסרו כי אם בהקדש מזבח או בדק הבית, אבל בצדקות שלנו אינו יוצא מרשותו באמירה בעלמא, ועי' לבושי שרד שם, וגם הט"ז כתב שהמביא ס"ת בשבת לביהכ"ס (נראה דהיינו כשבכונתו להקדיש לביהכ"ס, אבל בסתם, כבר נתבאר בסוף פרק ט שהס"ת נשאר שלו), צריך להקדישה מאתמול, וכתבו האחרונים שגם להאוסרים להקדיש דבר מסוים, היינו כשאומר ס"ת זו, אבל כשנודר לתת ס"ת, אע"פ שיש לו בביתו, אין ההקדש חל על הס"ת, כי אם על גופו ומותר.

(יב) עי' מג"א סימן תקסב ס"ק יא לענין נדר תענית (עי' להלן) דדוקא כשקבל בלבו להתענות, אבל אם רק היה בדעתו להתענות לא מיקרי קבלה, ולפ"ז ה"ה בנדרי צדקה צריך שיגמור בלבו לתת, וכמו שכתב בש"ע חו"מ, אבל רק חשב בדעתו לתת לא הוי נדר אפילו לשיטה זו, והרמ"א ביר"ד סתם וכתב חשב בלבו, וצ"ע, ובפת"ש יר"ד שם ס"ק טו כתב בשם שו"ת אש דת שלא אמרו דמחשבה הוי כנדר אלא כשהוציא בשפתו ליתן צדקה

If one decided to give something to charity, according to some authorities he must do so despite not having expressed his wishes verbally. Tz'daka U'Mishpat opines that this decision must be resolute, i.e. he made up his mind, and not merely a passing thought. *This should apply to the ideal of "truthfulness to the heart" as well- it would only be applicable if one truly made up his mind to go ahead with it.*

צדקה ומשפט פ"ד ס"ד
אפילו בנדרי צדקה שי"א שמחשבה מהני, מ"מ י"ל שצריך גמירת דעת גמורה. ונראה שכ"ש לגבי המדה הנ"ל של 'דובר אמת בלבבו' שאינו נוגע כ"ז שלא גמר בלבו.

הלכות מכירה ומתנה ושליח ואפוטרופוס

דיני מכירה ומתנה ושליח ואפוטרופוס וכו' י"ז סעיפים א:

א אף על פי שאין המקח נגמר בדברים בלבד^ב ורשאי כל אחד מהם לחזור בו מן הדין ואפילו קללת מי שפרע אינו צריך לקבל אם לא נתן מעות^ג הרי החוזר בו ממחוסרי אמנה^ד ואין רוח חכמים נוחה הימנו^ה כי ראוי לאדם לעמוד בדבורו^ו כמו שכתוב^ז שארית ישראל לא יעשו עולה ולא ידברו כזב וגו'.

[aa"q 1234567]

וירא שמים יש לו לקיים אפילו מחשבות לבו^ח שאם חשב וגמר בלבו למכור לו בסכום זה והלה לא ידע ממחשבתו והוסיף לו על סכום זה לא יקח ממנו כי אם סכום זה שגמר בלבו^ט לקיים מה שכתוב^י ודובר אמת בלבבו. וכן הלוקח שגמר בלבו לקנות בסכום כך וכך אין לו לחזור בו^{יא} (וכן כל כיוצא בזה בשאר דברים שבין אדם לחבירו יש לו לקיים מחשבות לבו אם גמר בלבו לעשות איזו טובה לחבירו ויש בידו לעשותה אבל צרכי עצמו^{יב} כל שאין בהם סרך מצוה^{יג} אינו צריך לקיים אפילו מוצא שפתיו):

ב וכן מי שאמר לחבירו שיתן לו מתנה ולא נתן לו הרי זה ממחוסרי אמנה. במה דברים אמורים במתנה מועטת שהרי סמכה דעתו^{יד} של מקבל כשהבטיחו^{טו} אבל במתנה מרובה אין בה חסרון אמנה^{טז} שהרי לא האמין זה שיתן לו דברים אלו עד שיקנה אותם בדברים שהם נקנים בהם^{יז}.

ומחילה אינה צריכה קנין^{יח}. אלא אם כן היתה בטעות שאז אף קנין אינו מועיל^{יט}. ומכל מקום בשעה שאומר לו ליתן לו צריך לומר בדעת גמורה^כ ולא יהא בדעתו לשנות^{כא} כי לדבר אחד בפה ואחד בלב^{כב} אסור^{כג} מן התורה^{כד} שנאמר^{כה} איפת צדק והין צדק יהיה

In all interpersonal matters one should try to be truthful to their commitments even if they were never expressed. However, it is not wrong to change your mind on decisions that don't affect others, even if they were expressed verbally.

שו"ע הגר"ז, מכירה ומתנה סעיף א'
גם בשאר דברים שבין אדם לחבירו יש לקיים מחשבותיו להיטיב להם. מיהו בצרכי עצמו שאין בהם צד מצוה אין ענין שיקיים אפילו מוצא שפתיו.

- לו לקיים אפילו כשגמר בלבו למכור לחבירו בסכום זה או לקנות ממנו (ג).
- ב. אינו עובר משום מחוסר אמנה אלא כשפסקו ביניהם הדמים וגמרו ביניהם (ד).
- ג. יש אומרים שאם נשתנה השער לאחר שנגמר ביניהם בדברים ורוצה לחזור, אין זה מחוסר אמנה, ויש חולקים (ה).
- דיני מחוסר אמנה במתנה נתבאר בפרק טו.

אפשר לצרף סברא זו, כיון שיש מתירים, כמ"ש להלן. (ג) שו"ע הרב ה' מכירה ומתנה סעיף א (וכן הוא בטור סימן ר בדין לוקח כלי מבית האומן ע"מ לבקרו, ועי' פרק יג הערה מט), עפ"י מ"ש בב"ב (דף פח) שזה בכלל ודובר אמת בלבבו, וסיים, וכן כל כיוצא בזה בשאר דברים שבין אדם לחבירו, יש לו לקיים מחשבות לבו, אם גמר בלבו לעשות איזה טובה לחבירו ויש בידו לעשותה, אבל צרכי עצמו, כל שאין בהם סרך מצוה אין צריך לקיים אפילו מוצא שפתיו, ע"כ. וכ"כ הרב בשו"ע שלו באו"ח סימן קנו סעיף ב, ונראה דס"ל דכל שבין אדם לחבירו יש בזה משום סרך מצוה, וה"ז דומה לנדרי מצוה שיש אומרים שאפילו במחשבה חייב לקיים, וכמ"ש בשו"ע יו"ד סימן רנח דילפינן מפסוק כל נדיב לבו, ועי' ספר צדקה ומשפט פרק ד סעיף ד, ושם נתבאר דלא חשיב נדר למצוה במחשבה אלא כשגמר בלבו לתת, אבל אם לא גמר בלבו אלא שחשב בהן ולאו אין בזה משום נדר, וה"ה בנדון דידן, ועי' מ"ש בדיני הלואה פרק א הערה לח.

(ד) כן משמע מלשון הרמב"ם ובשו"ע שם דקאי על מ"ש לעיל בסעיף ו לענין מי שפרע דאיירי שפסקו הדמים, ועי' מסיים לענין נוי' בדברים בלבד, וכ"כ המאירי בהדיא בב"מ דף מח. ונראה דה"ה אם לא גמרו שאר תנאי המכירה, כל שנשאר עדיין פרט אחד שלא הסכימו ביניהם, או אפילו הסכימו על כל הפרטים אלא שרוצה להתייעץ עם מישוהו, אינו בכלל מחוסר אמנה, ואף במקום שיש עליו מי שפרע צריך להיות גמר כל העסק ולא חסר אלא מעשה קנין המועיל, ועי' להלן. ולכאורה נראה שאין דין מחוסר אמנה אלא בדבר שמועיל בו קנין, אבל דבר שאין מועיל בו קנין, כגון דשלב"ל, לא שייך מחוסר אמנה, שאינו אלא במקום שקנין קונה קנין גמור. ומדברי הרשב"ם ב"ב דף סט ע"ב גבי ארעא ודיקלי משמע דאף בדשלב"ל יש מחוסר אמנה (עי' פרק יד הערה קו), אלא שאפשר לחלק בין מוכר סתם לבין אומר לו קנה עבורך, ובכנה"ג סימן רד כתב בשם שו"ת הרא"ש שבדברים שאין בהם קנין אין בהם משום מחוסר אמנה, וצ"ע, ובמשפט שלום סימן רט משמרת שלום אות ג הביא בשם מהר"ם מינץ סימן לה דבדשלב"ל יש בו משום מחוסר אמנה, וכתב עוד דכל שלא חזר בו המקח קיים, ומסתמא לא ירצה להיות בכלל מחוסר אמנה, והביא עוד בשם שו"ת נחלת שבעה שהביא דברי המהר"ם מינץ, ומ"מ לדינא נסתפק בזה, ועי' מנח"פ סימן רט לסעיף ה מ"ש בזה, והאחרונים דנו בדשלב"ל עם קנין, ואפשר שבדיבור בלבד בדשלב"ל אף דין מחוסר אמנה אין כאן, ובפנ"י גיטין דף עז משמע שאף בדיבור בלבד בכל מקח, אם עשו אח"כ קנין נקנה למפרע משעת דיבור, ועי' אמרי בינה דיני הלואה סימן נא, ובשו"ת פרי יצחק ח"א סימן מט ונו, והאריך שם בדיני מחוסר אמנה ובדין מכירי כהונה, ועי' עוד בפרק טו בדיני מחוסר אמנה.

(ה) ברמ"א סימן רד סעיף יא הביא ב' הדיעות, ובדיעה ראשונה כתב שאינו מחוסר אמנה, ובדיעה שניה כתב דאפילו בתרי תרעי אסור לחזור ואם תזר יש בו משום מחוסר אמנה, וסיים שכן נראה עיקר, ובסמ"ע שם ס"ק יב כתב שדעת המחבר שלא חילק משום דס"ל שאפילו בתרי תרעי יש בו משום מחוסר אמנה. והש"ך כתב בשם הב"ח שמתפק להלכה, מאחר שבירושלמי מצינו כדעת הרא"ש שאין בתרי תרעי משום מחוסר אמנה, וגם בדברי האחרונים נראה שהקלו בתרי תרעי. ויש לעיין מצד דובר אמת בלבבו אם יש לחלק בין חד תרעא לתרי תרעי, ולכאורה מהך דב"ב שרצה להוסיף לו ולא רצה לקבל משום שגמר בלבו לסכום מסוים, משמע דאף בתרי תרעי שייך ענין זה,

Further Iyun: It would seem from Rav Safra that one should try not to deviate from an unspoken resolution even if there was a change of circumstances.

יתר עיון: פתחי חושן פ"א סק"ה ית' להסתפק אם יש היתר של "תרי תרעי" [ע' לקמן] גם על דובר אמת בלבבו? לכאורה לא עדיף מדברים שקי"ל שיכול להקל, אבל מדויק ממעשה דרב ספרא נופא דגם בתרי תרעי יש ענין דובר אמת בלבבו.

איכא מי שפרע איכ היה ציורשיו איכא מי שפרע ועי
צוה צתשני טרוי ונהורחא הי קיי עיה ואינו תיי כעת
לעיין צו :

סי' ר"ה סעי' א' ואמר לפני עדים דעו. ומשנן זה
משמע קלה דבעינן שזומים לכך בלשון דעו
או אחס עידי ועי צום צצום מליח אהיע קיי קליד ודקי
מודעה צפני עיח או צפני הלוקח והלוקח מודה אם מיקני
מודעה עי לעיל קיי קניו פלוגתא הפוסקים לענין מודעה
וטרי צשער ומשפט קיי פ"ח ס"ק ד' הציח דברי ריב"ש
קיי רלב"ג צשם רמצינ דעומיל מודעה כזו והוא ז"ל פיקפק
צדצב יעוש :

סי' ר"ן סעי' א' ונמלא כתי שכלאס וונכר עי ריב"ג
צעיז עס ח"ל ולמדנו מן המשנה הזה לפי
פירוש רש"י ז"ל כ"י דכל דמתני ואומר אי ענדכא כך וכך
שני קניו" לך דלא וימיצ חלא היכא דעבר על תנאו
מודעה לגמרי צלא עום לד אונכא ואפילו כי האי אונכא
דלכסיה זוי צעלמא עכ"ל : **סעי' ד'** שלטה אחריס עי
ט"ך דלפילו ג' אחריס צקי"ח יוחר ועי ריב"ג ע"א
עס ח"ל מדקאמר דלנוח קיס להו משמע דהיכא דחזיק
ודאי דלידך קיס להו אפילו ר"ה צריי דריי מודה דהיכא
קאמר כיון שלא כעשיה הצרייה ראשונה לדעתו אצל נעשיה
לדעתו טוב אין שומעין לו ומכיון ששומה אצל אס עדיין
לא שמוהו ודאי חחר צו וישונו אוהי אידך דיעניק ודאי
דקיס להו טפי עכ"ל הזהב :

סי' ר"ן סעי' א' וכבר כתבתי ומשפטי התנאי עי
צכה"מ דצומטלנין ל"צ דינו תנאי ונתפסי
הציב ונקה קיי ל"ב כתב דפכ"ס תנאי שאי אפשר לקיימו
לא הוי תנאי גם צומטלנין. ונראה לכאורה דתנאי
דלשעבר אף דלא בעינן למשפטי התנאים כמו שילדד ה"ל
צהי איסור וצאצ"מ אהיע קיי י"א אצל כשהתנה תנאי
שאי אפשר להיות בנזן אס עולה פלוגי לרקיע היום עדה
זו טלך התנאי צטל ונעשה קייס דרצ"ז זה דתנאי שאי
אפשר לקיימו לאו מתנאי צ"ג וצ"ר ילפינן ל"ס דנימא דוקא
דוויח דשם דהוי תנאי להצב חלא מוקצרה היא דתנאי
שאי אפשר להיות לא הוי תנאי והוי כמפל"ג צצצ"ס כו"ט
הפכ"י כחצות כ"ו צשם רמצינ צ"ג. קכ"ו איכ צלשעבר
כו"י הכי ור"ח"י צאצ"מ לאהיע קיי ליח ס"ק כ"ה עכתב
צנתנה עס האשה הכי חת וקודשת לי עימי שאכי כהן
והאשה ידעה שאינו כהן דתנאי צטל ונעשה קייס דהי"ל
כתנאי שאי אפשר לקיימו יעוש ומוכח דפשיטא ל"י דתנאי
שאי אפשר לקיימו טיך כו"י צלשעבר אונכס הפכ"י ומתן צזה
קושי חוסי כחצות דך עיה ד"ה אצל שפקשו עס לנוחן
דעוקי ומתיחין צקידשה על תנאי ונח הצדל י"צ צין מומין
צצקתר למומים צצגלוי ומתחין צאצ"מ דעומין צצגלוי כיון
שידע מהם טו"ל כתנאי שאי אפשר לקיימו ומדלורכי
החוקי להרן עמוס דוקחנא לא כיון על מומין צצגלוי
שידע מהם כ"א על מומין צצקתר יעוש מוכח דלס התנה
צפירות על מומין צצגלוי שפיר הוי תנאי ואינה וקודשת
ומוכח דצברי דתנאי דלשעבר לא איכפת לן צאפשר לקיימו
ובגדולה ונה שיעת כעצ"ס ז"ל צבהתנה אין חילוק כלל
צין מומין צצקתר למומין צצגלוי ועל כולם התנה יעוש
וכ"א למוצ"ס מירושלמי ע' המדיר היז אכן קיימין מן
דצכה"מ צדי"א צמומין צצקתר אצל צמומין צצגלוי אימי
יכול לטעון ואין אף צמומין צצגלוי טוען יעוש צקיע
שפירושו מוכוח דלא כפ"מ עס ומצולר כסרמוצ"ס דבהתנה
אין חילוק צין מומין צצקתר לגלויס וצש"ך עס ד"ה אצל
הקשה על ירושלמי דומ"ל הא דתתנה אף צמומין צצגלוי
טוען הא י"צ לומר דמתחנא כוכוחו היה על מומין צצקתר
דהא צמומין צצקתר ראה ונחשי"ס ועוד דל"ס תנאי צדי"ב
שכנחא לכל שאין הדבר כן ויש לנו לומר שלא התנה
רק לטקס צס עכ"ד והנה קצרהו ארשונה היא קצרה
חוקי

שהצטייה לו ולר"ך לומר דהכא שאכי כיון דצשעה שהצטייה
להס עדיין לא צלו הפירות לעולם ולא קונכא דעתייהו
שפיר מונח לחזור צו וליד למכירי כהונה דהס קונכו
דעתייהו לעולם ומש"כ צאצ"מ מוכייו רק שהצטייה ליתן
לו לא קונכא דשמו רק צצצ"ר עצא לעולם צשעה הצטוחו
אכן אחי קשה צהאי דגייטין סכ"ל דלמה ל"י לזוקמי
למוכירי כהונה היא דצשעה שאלה להס ונה שהצטייה להס
אז הוי דשלצ"ל ולא קונכו דעתייהו אחי קיי כשמשפ"ס
עכשין לאחר צצצ"ר לעולם ואומר שיתכס לפלוגי כהן שאלה
לו וצאצ"מ זה אקור לחזור צו והי"ל כמכירי כהונה ועיכ
לומר כיון דאין הכהן והלוי לפכיו רק הוא מפרש עליס
צצקתה עס קיימין וצאצ"מ עלא צפניו יכול לחזור צו
ול"ד ללכירי כהונה חס קיימנא לדברי הפלגה ויש לדמות :
שם אצל צמתנה מוכח. עי צתשו אור זרוע קיי תשומה
דלס הצטייה לו צאצ"מ אפילו מתנה מוכח קונכי דעתי
ואקור לחזור צו ונראה דהיינו עכהו ציינו לפעומים לומר
צאצ"מ ע"ל וצאצ"מ עס כתב דדינו כח"כ ועי י"ד קיי
ר"י דצעי התנה ועי ט"ך עס ומשמע עס דלא צעי התנה
מדינא רק חתומנא וצאצ"מ מודה ל"י לגמרי לח"כ : **סעי' ו'**
ו"א צהג"ס ראו לאלס לעמוד צדיצורו. עי קומיע לעיל
ס"ק י"ב דהיא וקודר דהין לך וצפ"י היא איקור תורה
וכ"ה דעת העיטור שהצטייה לעיל קיי קפי"ג והא דאמר
צצ"מ מ"י דהין לך היינו עלא ידכ"ר א' צפס וא' צצ
היא רק אליצ"ל דצב דקוצר דצריס אין צהס ומסר ומסור
אונכס אצל ר"י דקיי"ל כות"י קרא דהין לך היינו עלא
יחור צו חס"י צמתנה מועעת וכ"ה דעת הר"ה ע' הזהב
וכן דעת רש"י כחצות פ"ו ד"ה פריעת והגרע"א עס
צבהתוהי הניחו צצ"מ ולק"מ יעוש אצל דעת רמצינ צומלחמו
ור"י ור"ש ע' ה"ה דהאי דינא דמוסר אונכס היא
תקנה ח"ל ולא כמך כלל על קרא דהין לך דהאי קרא
לכיע היא עלא ידכ"ר א' צפס וא' צצ זה איקור תורה
וכן פסק רש"י ז"ל צצ"מ ה' מכירה קני"ו צ' וכן
מולחתי צצטי"מ כחצות פ"ו ששטי"ג על רש"י עכתב דפריעת
צצ"מ מלוח וקרא דהין לך דליחא דהין לך
היינו עלא ידכ"ר א' צפס וא' צצ זה ונראה
רע"א ז"ל עס כיון לדברי השטי"מ ועי צ"ס מנחת חינוך
קיי רכ"ה כתב דחחר צו צמתנה מועעת עוכר אקרא דהין
לך והיא מ"ע דלורייתא וכופין ע"ו כו"ט רש"י בחצות
פ"ו יעוש והנה מ"ש דכופין ע"ו ליחא כלל דצמתנה מועעת
אין הצ"י כולל כצצ"מ צצ"מ וגם ע"ש דהיא איקור
דלורייתא וקרא דהין לך כצ"ר כחצ"י דצמחוקה ט"ו :
שם צהג"ס ר"י ומחוקרי אונכס עי צקל"ס"ח לקון קיי
ר"י ס"ק ע' דלס מת ונקצ"ל לר"ך ליתן ליוכ"ס והצי"ל
ר"א מוצ"צ קכ"ב וי"ל עוד ר"א לזה מוצ"מ ר"י כיחא ל"י
דליקו צהימנותחא לגבי ציי יעוש אצל חס המצטייה ומ
דאי אין היורשין לר"כין לקייס כלל אצי"ב דאוריין התם
צצ"מ אצי"ב דמית כיחא ל"י דליקו צהימנותחא היינו הוא
צעלמו כיון שקנה הסדה צעדכו גוסס כיחא ל"י סיקריס
כאונכסו אף לאחר מותו אצל על היורשין אין עום חיו
לקייס ונה שהצטייה הוא קודם מותו והיינו דלא קאמר
עס כיחא ל"י דליקו צצ"ו צהימנותחא וכ"כ צש"ן קיי ע'
וכ"י מדברי רמצינ צצמושיו לגייטין דך ל"י ד"ה תני דהאי
צנת לר"ך ליעול רשות מן חיוכ"ס דמצי"בן א"ל ליעול
רשות כיון שמוכר לו ולי"ס שאינו עומד צדיצורו עד שיחזור
צו אצל היורשין לר"ך ליעול רשות יעוש ודוי"ק ומ"ס י"ט
דון דמי שמוכר צצקתה ונה אין יורשיו לר"כין לקבל מ"ש
דהא צנונר אומר דצריס ואיכא צהדייהו מועת קאי צוני
שפרע ה"י דצ"לר"ך דצריס היא ולגבי יורש"ס הא דצריס
שדיצ"ר האצ לאו מ"י היא ועל הכסף לצ"ד ליכא מי שפרע
מיהו לסקוצ"ס דצח"י חרעי לאו ממוסר אונכס היא
ואפ"ה מי שפרע איכא לכיע מוכח דגם צלג"י דצריס

According to some *Rishonim*, the obligation of keeping one's verbal commitments is *Min HaTorah*. Other *Rishonim* limit the Biblical prohibition to scenarios where he never intended to keep his word in the first place. Whereas, if he later changed his mind, it would only be a rabbinic prohibition.

מנחת פתיים (ר"ד, א)
לדעת הראשונים שדין מחוסר אמנה נלמד מ"הן צדק" י"ל שהוא איסור דאורייתא. אמנם דעת כמה ראשונים שהוא רק מגדרי "שארית ישראל לא יעשו עולה", אם עכ"פ בשעת מעשה ה' דעתו לעשות כן ולא היה אחד בפה ואחד בלב.

מרגע שאמר הלוואתי או פקדוני שצד פלוני תנו לפלוני דבריו קיימין. וכתב עלה בהגה שם, וי"א הא דשכ"מ יכול להקנות הלוואה שלו שצד אחרים, היינו בהלוואה שיש לו צד ישראל, אבל לא הלוואה שיש לו צד עכו"ם, ואם יש לו משכון או שטר מן העכו"ם יש להסתפק אם יכול להקנות וכו' וכנ"ל להורות, עכ"ל ע"ש. ומקורו בהגמ"י (פ"י מהל' זכיה אוח א') בשם מהר"א ממין דבהלוואת עכו"ם אשר פיהם דיבר שוא לא סמכא דעמיה ולא קנה אפילו במתנת שכ"מ ע"ש, ומציאו בקצרה צ"י (ח"מ שם מחו' ל"ה) וכתב עלה צ"י שם, ואיני יודע מה איכפת לן אי סמכה דעמיה דמקבל מתנה או לא, מכל מקום דברי שכ"מ ככחוצין ומקורין דמי ע"ש. ובדרכ"מ (שם אוח י') כתב לתרץ דהא דקאמר לא סמכה דעמיה לא אמקבל מתנה קאי אלא על הנותן, ור"ל דמאחר שהנותן עצמו אינו סומך דעתו שהעכו"ם יפרע לו, אם כן לא למתנה גמורה קמכוין לכן לא קנה ע"ש. והעתיק דבריהם בצמ"ע שם (סקמ"ה). הנה בין להב"י וצ"י להרמ"א, לא סמכה גז' דעמיה דהמקבל מתנה, כמבואר להדיא צ"י וכו"ה גם להרמ"א, גם מובן שאם הנותן לא סמכה דעמיה שהעכו"ם יפרע משום דפיהם דיבר שוא ולכן לא למתנה גמורה קמכוין, אם כן מכש"כ שהמקבל לא סמכה דעמיה.

גלמוד מזה שגם אם ישראל צריא אומר להצירו לתת לו מתנה והיא כסף שיצבה מעכו"ם שחייב לו צעל פה, גם אם תהיה זו מתנה מועטת אמרינן דלא סמכה צוה דעמיה דמקבל המתנה שהעכו"ם יפרע חוצו, ולכן גם אם סמכה דעתו שצבירו אינו משקר וצמקרה שהעכו"ם ישלם לו חוצו ימן לו חבירו בהבטחתו, סו"ם אין כאן סמיכת דעת, וממילא גם אם לבסוף ילתי ישראל לגבות חוצו מהעכו"ם ושוב יחזור צו ולא יתנו להצירו כפי שאמר, לא יהיה צוה מחוסר אמנה, כיון שנשעוה שאמר ליתן לא הוי סמכה דעמיה דהמקבל. לכן גם צנידון דידן אפילו היה ראובן מנליית לגבות חוצו מאת העכו"ם בכסף מלא והיה חוזר צו מלאת חלק שלישי ממנו לצעל אחות אשתו כאשר אמר בתחילה, ל"ה דינו צוה להיות מחוסר אמנה וכמש"כ.

ד אכנב יש לעיין צוה ממש"כ צשו"ת מהרש"ם (ח"צ סי' ק"ח) שנשאל בחדד ששכר פאקטסיע (=חלקת שדה למשק) מאדון ערל צע"פ צלי שטר, שוב נתן צוואת שכ"מ חלק מזה לצנוחיו, ודעת השואל עפ"י הרמ"א סי' רנ"ג סעי' כ' הנ"ל, דחוב של עכו"ם צע"פ לא סמכה דעמיה ואינו יכול להקנות צוואת שכ"מ, והגאון מהרש"ם דוחה דבריו עפ"י המבואר בנש"ו מהר"י צרוגא סי' ר"ע (נראה דע"ס הוא ונ"ל סי' רי"ב, כי שם מבואר כך וצ"י ר"ע לא נמצא דבר מזה) דדוקא הלוואה אבל פקדון שצד עכו"ם אפילו צעל פה, יכול להקנות צוואת שכ"מ, וא"כ ה"נ מה שהוא דרך מקח דמי לפקדון כמש"כ היש"ש והש"ך חו"מ סי' שמ"ח דאף דהפקעת הלוואתו מותר, מכל מקום מה שהוא דרך מקח אסור להפקיע, וה"נ צנ"ד ע"כ ע"ש. מבואר דעתו כי בהלוואת עכו"ם דרך מקח סמכה דעמיה ולכן שפיר מני להקנותו צוואת שכ"מ. וא"כ גם צנ"ד כיון שחוב המגיע לראובן מן העכו"ם הוי הלוואה דרך מקח שפיר סמכה דעמיה של המקבל,

העכו"ם בחוצו, והרי לא קיבל כסף כלל, ומן השדה שכן קיבל ממורחו מן הנכרי הלא לא אמר כלל ליתן ממנו חלק לצעל אחותו. אם הדין עמו כפי טענתו, או דילמא כיון שאם חלקת השדה קיבל ראובן ממור הכסף שהיה העכו"ם צריך לשלם לו, הוי כאילו קיבל את הכסף ועליו ליתן לצעל אחותו כשליש החוב הנ"ל. ואולי צריך ראובן ליתן לצעל אחותו שלישי מהקרקע שקיבל מהעכו"ם ואם לא יתן הרי הוא בכלל מחוסרי אמנה כצ"ע חו"מ (סי' ר"ד סעי' ח') דמי שאומר להצירו ליתן לו מתנה ולא נתן הרי זה ממחוסרי אמנה, זח"ש.

א תחילה אמינא לדון מהמבואר בסוגיא דמס' צ"מ (מ"ט). דגם לר' יוחנן דק"ל דברים יש בהם משום מחוסר אמנה היינו דוקא במתנה מועטת דסמכא דעמיהו, אבל במתנה מרובה מותר לחזור צו. וכו"ה גם צשו"ע חו"מ (סי' ר"ד סעי' ח') הנ"ל ע"ש. ובצ"ד צעל אחות ראובן היה מודאג ומהורהר על שחפר לו הפסוק שעליו היה לשלם צעוד עשרה ימים ולא היה לו שום סיכוי להשיגו, נראה שהיה זה פסוק חשוב, וכוה נראה שנחשב מתנה מרובה, וממילא ל"ה ראובן מחוסר אמנה גם אם היה חוזר צו צלי כל סיבה ומכש"כ בחזר צו מחמת סיבה דלעיל שלא קיבל כסף כלל.

ב ברם לא ראינן מבואר דבריה הראשונים אשר אמי וגם לא במפרשי השו"ע חו"מ לצאר מה נקרא מתנה מועטת והוי בחזרתו מחוסר אמנה, ומה חשיבא מתנה מרובה שמתר לו לחזור צו מאמירתו. — ואמנם מדברי הש"ס שכתב דטעמא דמתנה מועטת יש צה משום מחוסר אמנה משום דסמכא דעמיהו, והיינו "סמכא דעמו של המקבל כשהבטיחו" כלשון השו"ע, נראה דהכל תלוי בצמעתו ומצבו של הנותן מתנה. כי מובן שאם איש עני יאמר להצירו ליתן לו מאה מנה, לא סמכא דעמו של המקבל כלל, כי מיכף יחשוב מאיפה יקח עני זה ליתן פסוק כזה. לא כן אם איש אמיד עמיר נכסים יאמר ליתן לו פסוק כזה ואפילו יומר ממנו, שפיר י"ל דסמכה דעמו של המקבל. והכל תלוי בגודל עושרו של הנותן. — שוב מנאמי מפורש כזה צשו"ת מהר"י ווייל (סי' פ"ב) שכתב, ועוד כיון שהוקן הוא גברא דאמיד הוא טוב דאיפשר דלדידיה הוי כמו מתנה מועטת, וכה"ג בשלהי צ"ק (הוא שם דף קי"ט). לגבי כיפי וכצ"ל, הנח לצני מחוחא כדבר מיעוט דמי ע"ש. ובס' שער בת רבים להגאון מהר"י אלגאזי ז"ל (סי' יו"ד) מעתיק דבריו ציחר ציאר "דהיינו דהנותן אמיד בנכסים דינו כרבים ואיכא משום מחוסר אמנה אפילו אם היא מתנה מרובה דלגבי דידיה מילתא זוטרתא היא" ע"ש.

מצתה צנידון דידן אם ראובן זה איש אמיד הוא שלגבי דידי שלישיית הפסוק שהיה מגיע לו מן העכו"ם בחוצו מילתא זוטרתא היא, שפיר מני להיות מחוסר אמנה אם יחזור צו, גם אם לגבי המקבל וכן לגבי פסוק אינשי דעלמא חשיבא פסוק זה מתנה מרובה.

ג אלא שאמרתי לדון צוה לזכותו של ראובן שלא יהיה דינו כמחוסר אמנה גם אם יחזור צו ולא יתן לצעל אחותו כלום. והוא מהא דאיחא צשו"ע חו"מ (סי' רנ"ג סעי' כ'), שצד

Whether a promised gift is considered large or small is dependent on the financial standing of the giver, because it is based on this perception whether or not the other party was truly expecting to receive the gift.

שו"ת בצל החכמה חלק ה סי' קנח, קס
מזה גדר מתנה מועטת שאסור לחזור בו? נראה שהוא תלוי לפי עושרו של הנותן, שעל פי זה תליא סמיכת דעתו של המקבל.

וממילא דשייך לומר גם בזה שאם יחזור ראובן מהצטמתו ה"ל מחוסר אמנה עכ"פ אם היה אח"כ מקבל כסף מהעכו"ם.

ה) אבל לענ"ד זה אינו כי אין הגידון דומה לראיה. וגם גוף דברי המהרש"ם זריכים בזה ביאור רחוקות. כי כנראה דברי הי"ש שהש"ך (סי' שמ"ח סק"ג) מעתיקם להלכה, אין ענינם לגידון המהרש"ם וקשה להצין הדמיון ביניהם, אם כי הפאסעסיע ששכר מהעכו"ם הוא צעין. — מכל מקום גידון דידן בודאי שאין ללמוד משם, דעיקר חיודשו של הי"ש שם הוא, דדוקא הפקעת הלוואה מותר כיון שהכסף ביד ישראל בהיתר, אבל להטעות את העכו"ם להוציא מידו חפצים או כסף וכל דבר אסור, דהו"ל גזל עכו"ם ממש ע"ש. וכן מפורש בשו"ע הרב (הל' גזילה וגניבה סעיף ד) שזה עתיקו שם דברי הי"ש והש"ך כתב וז"ל, אינו ראוי אלא להפקיע הלוואה או שאר חובו שהוא חייב להנכרי, אבל כשהחפץ של הנכרי הוא צעין אסור לכפור בו שהרי זו גזילה ממש ולא עוד אלא אפילו קנה חפץ מנכרי אסור להטעותו בחשבון בנתינת מעות בעד החפץ וכו' שהרי אין הנכרי מקנה לו החפץ אלא בעד כסות הדמים שפסק לו והמטעהו בחשבון המעות הרי זה כגונב החפץ ולא מפקיע חובו וכו' ע"כ ע"ש. משא"כ בנידונינו שהכסף ביד העכו"ם, מה צדק שחוב זה שהעכו"ם חייב לראובן נחמה דרך מקח, מכל מקום לא סמכה דעתיה להמקבל מתנה דאשר פיהם דיבר שזו כתיב, וממילא דלא הו"ל ראובן מחוסר אמנה אם חוזר בו.

ו) ראובן נלמוד ממשו' מהר"י ברונא הנ"ל, דבאומר לחבירו ליתן לו מתנה מועטת והיא פקדון ביד עכו"ם אפילו רק בע"פ בלי שטר, שפיר יש בחזרתו משום מחוסר אמנה, לכיון דזוה סמכה דעתיה כמפורש שם, אבל בהלוואה שהיא ביד עכו"ם והיא אינה צעין, אפילו בצדקה דרך מקח, נראה שגם המהרש"ם יודה דל"ה מחוסר אמנה וכמש"כ.

ז) ראובן לקושטא דמילתא ולענ"ד שמתעם זה בלבד אין לפטור את ראובן מלקיים הצטמתו כלפי בעל החוב. דנלענ"ד פשוט דעד כאן לא ס"ל להנהו רבוחית דלעיל (אות ג') דהלוואה עכו"ם אי אפשר להקנות במתנת שכיב מרע מטעמא דאשר פיהם דיבר שזו, רק כשיש הנאה ותועלת לעכו"ם אם לא ישלם את ההלוואה שצידו מהישראל, דזוה לא סמכה דעתייהו לא של הנותן ולא של המקבל מתנה. אבל כל שידוע שאם לא ישלם העכו"ם חובו יגרע חלקו ויפסיד לעצמו, בכל כה"ג בודאי סמכה דעתייהו של הנותן וכן של המקבל שהעכו"ם ישלם חובו, וממילא אפשר להקנותו במתנת שכ"מ.

ח) מעתה צידון דידן שראובן מכר שדה לעכו"ם והוא שילם חלק ממחיר הקניה וחלק ממנו נשאר חייב, ובודאי שהעכו"ם רוצה שראובן יעביר את השדה שקנה ממנו בערכאותיהם במרשם קרקעות על שמו, וידוע העכו"ם שראובן לא יתן לרשום את השדה על שמו של העכו"ם במרשם קרקעות עד שישלם לו העכו"ם את כל הסכום שהוא חייב לו. ונמצא אם לא ישלם העכו"ם כל חובו לראובן יפסיד את הסכום ששילם כבר או עכ"פ חלק ממנו, ונמצא סמכה בזה דעתו של המקבל בעל החובו

של ראובן שהעכו"ם ישלם חובו. (מובן דהיינו דוקא כשלא הוזלו הקרקעות בינתיים במדה כזו, שעבור הסכום שנשאר חייב יכול כעת לקנות קרקע כזו ויותר). — לכן אם באמת ישלם העכו"ם חובו אחר כך וראובן לא יתן חלק שלישי ממנו לבעל החובו כאשר אמר, הרי הוא מחוסר אמנה.

ט) אבל מאחר ובסופו של דבר לא שילם העכו"ם חובו לראובן והוכרח ראובן לקבל ממנו חלקת השדה ממורחו, שפיר יש מקום לטענתו של ראובן, כי לא קיבל כסף, ואילו למת חלק מקרקע לא אמר. ובפרט להמבואר בספר משנה ראשונה (פ"י דשביעית סומ"ט) דהאומר ליתן לחבירו קרקע ואינו עומד בדברו לא הו"ל מחוסר אמנה, שהרי דוקא באומר ליתן מתנה מועטת הו"ל מחוסר אמנה ולא במתנה מרובה, וקרקע אפילו כל שהוא הו"ל מתנה מרובה ע"ש. ולכן גם אם ראובן איש אמיד דאמרינן לגביה דהו"ל מחוסר אמנה אפילו במתנה מרובה, מסתבר דבאומר ליתן קרקע, משיבי מתנה מרובה לכו"ע.

ראובן גוף דברי המשנה ראשונה אלו אינם ברורים כל כך, עיין בס' הפלאה (כתובות נ"ה. ד"ה תוס' ד"ה כתובות) שכתב, דהא דלריך אמלוכי ביה, היינו דמוקי ליה במתנה מרובה ובענין דיכול לחזור נמי על גוף השדה, עכ"ל. הרי דבשדה גם כן דוקא במתנה מרובה יכול לחזור בו ולא במתנה מועטת.

ולענ"ד נראה לומר כי דין זה תלוי בפלוגתא רבוחית הראשונים והיא גם מחלוקת המחבר והרמ"א בשו"ע חו"מ (סי' רכ"ז סעי' כ"ט), דז"ל המחבר שם, אלו דברים שאין להם אונאה העבדים והשטרות והקרקעות וההקדשות אפילו מכר שזה חלק בדינר או שזה דינר באלף אין בהם אונאה. הגה, וי"א דוקא עד פלגא אבל יותר מפלגא כגון שמכר אחד ביותר משנים הו"ל אונאה, ע"כ. מעתה בודאי לדעת המחבר מסתבר דקרקע כל שהוא יהיה נחשב מתנה מרובה כאלף פעמים ככה ויותר, משא"כ להרמ"א נראה דדין קרקע כדין מטלטלין לענין זה כדעת ההפלא"ה. — ועיין שו"ת מהר"ם מייץ (סי' ל"ט) שדן בשכירת בית — שדינה לענין אונאה כשכירת בית עיין שו"ע חו"מ שם (סעי' ל"ב) — ואפילו הכי כותב דשייך בו מחוסר אמנה והוא כדעת ההפלאה.

י) זולת זאת נלענ"ד כי לא שייך צידון דידן ענין מחוסר אמנה כלל, דכיון דראובן אמר "אם אלליה לגבות את החוב מן העכו"ם תוך עשרה ימים אתן לבעלך" וכו', לא סמכה דעתו של המקבל שהעכו"ם ישלם תוך עשרה ימים, ובפרט דמייירי שכבר עבר זמן פרעונו של החוב והעכו"ם לא פרע את חובו עדיין, וכל דלא סמכה דעתו של המקבל בשעת אמירה לא שייך דין מחוסר אמנה כלל כלעיל (אות ב').

י"א יתר על כך לישגא דהש"ס מורה דדוקא כשאמר ליתן לו בהחלטיות ולא כשתלה נתינתו בתנאי, כדקאמר התם (ב"מ מ"ט). ופסק להם מוזנות, אמר לכן לוי כור מעשר יש לך בידי. וכן לענין מכר מייירי שם במכר בלא תנאי. ומסתבר דמכר או נתן על תנאי שאינו מתקיים ממילא, ומכש"כ כשקיים התנאי תלוי

If one promised a gift of real estate, even if it was a small amount, according to some authorities this is always considered a large gift and one may retract his promise. כתב במשנה ראשונה (שביעית פ"י מ"ט) דאין במי שהבטיח ליתן קרקע משום מחוסר אמנה אם חוזר בו, דכל קרקע נחשב מתנה מרובה אפי' בכל שהוא. אמנם יש חולקים על זה.

העולה להלכה: (א) אמר לחבירו, אתן מתנה לפלוני אפילו היא מתנה מועטת וחזר בו ולא נתן, תליא ברבנני אי הוי מחוסר אמנה, ונראה עיקר דיש בו משום מחוסר אמנה (אזת א' ח'). — (ב) מתפאר בפני רבים שימן מתנה לפלוני אפילו שלא בפני אותו פלוני ואפילו במתנה מרובה, הוי מחוסר אמנה אם יחזור בו (אזת ה'). — (ג) אומר לחבירו בלשון הבטחה ליתן לו מתנה אפילו מתנה מרובה, יש בחזרתו משום מחוסר אמנה (אזת ה'). — (ד) אומר לחבירו "בדעת גמורה איני אומר לך ליתן לך מתנה", הוי בחזרתו משום מחוסר אמנה אפילו במתנה מרובה (אזת ו'). — (ה) אומר לחבירו אתן לך מתנה ונתן לו אמונתו על זה, הוי בחזרתו משום מחוסר אמנה גם במתנה מרובה (אזת ז') עיין בפנים. — (ו) אומר לחבירו לעשות לו איזו טובה, כגון ללכת עבורו לאיזה מקום לסדר זכריו או לדבר עליו אל השלטון וכל כה"ג, כל שמכה דעתו של חבירו עליו שיקיימו, יש בחזרתו משום מחוסר אמנה (אזת ט' י"ג). — (ז) אמר לתת לחבירו דבר שאין לו בו אלא טובת הנאה, השיבא לעולם כמתנה מועטת ויש בחזרתו משום מחוסר אמנה (אזת ח'). — (ח) אמר לחבירו הולך מנה לפלוני ונדע לפלוני דבר המתנה אעפ"י שלא הגיעה עדיין המתנה לידו אם יחזור בו הנותן הרי הוא מחוסר אמנה (אזת י'). אצל חז"ל קודם שנדע לפלוני, מסתבר שאין בו משום מחוסר אמנה (שם). — (ט) אמר הולך מנה לפלוני ועד שלא הגיע המנה ליד המקבל וקודם שנדע לו על דבר המתנה חזר בו הנותן, מסתבר שגם אם השליח לא ידע מחזרת הנותן ומסר המנה ליד המקבל, לא קנה המקבל את המנה וגם משום חסרון אמנה אין כאן (אזת י').

סימן קסא

דין מחוסר אמנה בניכור מתוך מעשיו שלא גמר בדעתו ליתן. — מידת חסידות במתנה מרובה.

דברי הרא"ש וההפלא"ה (כמוצות נה). ה"ל הואיל ואחו לידן (לעיל סי' ק"ס אות ד') נימא ביה מילתא בס"ד.

(א) **איתא** בגמ' (כמוצות נ"ה). אמר לעדים כתבו וחתמו והבו ליה קנו מיניה לא כריך אימלוכי ביה לא קנו מיני וכו' בני מתא מחסאי אמרי כריך אימלוכי ביה והלכתא כריך אימלוכי ביה, ע"כ. וברא"ש שם (סי' ד') כתב עלה, ואעפ"י שאם אמר אדם לשלוחו תן חפץ זה לפלוני מסבירא לא כריך אימלוכי ביה, שאני הכא דאיכא רגלים לדבר שהוא רוצה שימלכו בו מדלא הקנה מיד בקנין חליפין ש"מ אין דעתו להקנות לו מיד. ירושלמי א"ל רב לחייא ברי' כד אמרי לך הב מידי לפליגא אי איניש עשיר הוא אימליך בי תניינות ואי איניש מסכן הוא הב ליה מיד, עכ"ל הרא"ש. ובספר הפלא"ה שם (ד"ה תוס' ד"ה כמוצו) מקשה בזה דברי הרא"ש אהדדי, דנתחילה כתב בפשיטות דבשולח חפץ א"ל לאמלוכי ואח"כ מביא מירושלמי דרב אמר לחייא בריה דאמרי לך הב מידי לפלוני אי איניש עשיר הוא אמליך בי. ומי דהרא"ש מייירא במתנה מועטת דאם חזר בו הוי מחוסר אמנה, ואם כן מהיכי תימי נימא דחזר בו ולכן א"ל אימלוכי ביה, אצל במתנה מרובה דגם לר"י אין זה משום

מחוסר אמנה כריך אימלוכי תניינות. ולהכי מביא הרא"ש דברי רב דס"ל דאפילו במתנה מועטת אין בו משום מחוסר אמנה, ולהכי א"ל לחייא בריה אימליך בי תניינות ונפק"מ לדין דכן הדין במתנה מרובה, ע"כ בהפלא"ה ע"ש.

(ב) **בלמוד** מדברי הרא"ש דהא דקיי"ל דהחזר בו במתנה מועטת הוי ממחוסרי אמנה, היינו דוקא כשבשעת אמירתו ליתן אותה מתנה מועטת נראה שגמור בדעתו ליתנה דבזה סמכה דעתו של המקבל, אבל כשיש קצת הוכחה שלא גמר עדיין בדעתו ליתנה, אף שאומר צרורות שימן לחבירו כך וכך, אין בחזרתו משום מחוסר אמנה. וכהך דסוגיא דתובות שאעפ"י שאמר לעדים בלי כל חנאי או רמו של ספק, כתבו וחתמו "והבו ליה" כיון שלא הקנה לו מיד בקנין חליפין ש"מ שאין דעתו להקנות לו מיד, ולכן מותר לו לחזור בו שאין בו משום מחוסר אמנה, ולהכי לריבין אימלוכי ביה קודם שיחתו, דאל"כ למה להו לאימלוכי מהכ"ח שיחזור בו ויהיה מחוסר אמנה, א"ו כמש"כ. — והדבר מסתבר דכל דאיכא הוכחה שהנותן לא גמר בדעתו ליתן לא סמכה דעתיה דהמקבל וממילא שאין בחזרתו של הנותן משום מחוסר אמנה.

(ג) **ובלענ"ד** שאם כי מצואר בקפר בית הבצירה לרבינו המאירי (ב"מ מ"ט. ד"ה התנה איזה דבר) כי "דרכם של

חסידים לקיים דבורם בכל מה שהם מתנים וקצת חסידים נאמר עליהם שאף בזה "שגמרו בתוך לבם" אעפ"י שלא הוציאו בפה היו מקיימים כמו שגמרו בלבם והוא שאמרו דובר אמת בלבבו כגון רב ספרא, עכ"ל ועיין שו"ע הרב (הל' מכירה ומתנה וכו' סעי' א') דאחר שכתב שהחזר בו ממקם שנעשה בדברים הוי ממחוסרי אמנה מוסקי וכותב, וירא שמים יש לו לקיים אפילו מחשבות לבו, שאם "תשז וגמר בלבו" למכור לו וכו' ע"ש. [שוב ראיתי בשו"ת פרי יצחק (מ"א סי' נ"א) להוכיח מהירושלמי דגם לרב איכא מידת חסידות שלא לחזור בו מדבריו ואפילו במתנה מרובה ע"ש]. מכל מקום היכי שיש קצת הוכחה שאף שאומר ליתן לא גמר עדיין בלבו ליתן, אפילו מידת חסידות אין כאן לקיים דיבורו, דכיון שלא גמר בלבו, אפילו משום דובר אמת בלבבו אין כאן, ונמצא כל דיבורו אינו אלא כאומר, שהוא שוקל בדעתו ליתן מתנה לפלוני.

(ד) **בהב"י** מובנים היטב דברי הירושלמי (הנ"ל אות א'), א"ל רב לחייא בריה, כד אמרי לך הב מידי לפליגא אי איניש עשיר הוא אימליך בי תניינות. אף דרב ודאי שמר על מדת חסידות. ואם כי ס"ל דמן הדין דברים אין בהם משום מחוסר אמנה, ממדת חסידות אין לחזור מדיבורו, אבל כל זה כשאין ניכר שעדיין לא נגמר הדבר בלבו, אבל ניכר שלא נגמר הדבר בלבו גם דבריו אינם כלום וכמש"כ. לכן רב עוד קודם שאמר ליתן דבר לפלוני הקדים לומר לחייא בריה, כדי אמרי לך הב מידי לפליגא אי איניש עשיר הוא אימליך בי תניינות, הרי גילה בזה כי כאשר יאמר ליתן דבר לפלוני עדיין אין הדבר גמור בלבו ליתן, אלא אומר שהוא שוקל הדבר ליתן מתנה לפלוני ורוצה עוד לעיין דבר קודם שימן, לכן שפיר גם אם יאמר לו אחר כך ליתן אימליך ביה תניינות, כי ראוי לחזור בו גם מזד מידת חסידות.

If one promised to give a gift to a third party, he is not obligated by that promise.
One should keep his word in all types of commitments, such as a promise to do someone a favor.

הבטיח שיתן מתנה לאחר שלא בפניו ושינה דעתו אח"כ נראה שאין בזה משום מחוסר אמנה. עוד כתב שיש מחוסר אמנה גם בשאר טובות שהבטיח לחבירו שיעשה עמו.

חשן משפט רמג הלכות מתנה

ענין ב"ב
קל"ח ע"א
וברש"י ט"ז
ד"ה והיו

סימן רמג סעיף א' ואם המקבל עני כו'. עין נמהר"ק סימן רמג סעיף א' ואם המקבל עני כו'. עין נמהר"ק שורש קל"ג [עני ב'] שכתב דלפטר דהיכא דהיכא עירחא דגופא לא אמרינן דנעשה נדר בעני. עין נמשנת ר"מ אלשיך סי' קכ"א [קשיב]:

כ"ה בכתיב
ובדפוסים
מרבית

סימן רמג

דין המזכה לחבירו על ידי אחר ורוצה הנותן או המקבל לחזור בו

ובו כ"ה סעיפים

א המזכה לחבירו מתנה על ידי אחר כיון שהחזיק הזוכה בנכסים או בקרקע או שהגיע השטר לידו ^אזכה המקבל ואין הנותן יכול לחזור בו ^בידי המקבל על העליונה אם רוצה מקבל ^בואם אינו רוצה אינו מקבל. הגה ^בלאזכר שגדר מתנה ^בלשלומו של שמעון יכול שמעון להושיא מראשון לשלומו כמותו.

ב 'במה דברים אמורים כשאמר לו זכה במתנה זו לפלוני ^אאבל אם אמר לו הולך לפלוני מנה זה יכול לחזור בו כל זמן שלא הגיע ליד המקבל ^אואם המקבל עני ^באינו יכול לחזור בו ^בואפילו נעשיר יש צו משום מחוסר אמנה) אם המתנה מועטת כמו שנתבאר ^אהגה

כו', וכונת מור"ם היטה ללמדנו שטענת סופר נפל בדברי המחבר ורמ"ק להגיה דכריז כמה שכתב ואפילו נעשיר כו', כי הדין דנותן מתנה לעני הוא כדור, ונדר אין חילוק בין מהנה מועטת למרוצה, ונחמוז גמור ולא משום מחוסרי אמנה [וכ"כ הבי"ט בסעיף ב' בשם הירושלמי דפרק הוהב [ב"ב פ"ד ה"ב]], ומש"ה רמ"ק לומר שטענת סופר הוא בדברי המחבר, ומה שמק"מ המחבר וכחזק אם היא מתנה מועטת, לא קאי אלא לעשיר דאין בו משום נדר אלא משום הנעשה בעלמא, ומש"ה דוקא במתנה מועטת דקמכא דעמו דהמקבל שיטנו לו קאי עליה משום מחוסרי אמנה בחזרתו, וכמ"ס הטור והמחבר בסמ"ק ר"ד [טור סעיף י"ב והמחבר] סעיף ח', וגם כמנו מזה רש"י סימן רמ"א ע"ג [ובסמ"ע סק"ד]. אולם כעיר שזמן שכתב חמלה דברי מור"ם דנעשיר יש בו משום מחוסרי אמנה, ולא חילק בין מהנה מועטת למתנה מרוצה, ואמר ק"ל כחזק דברי המחבר דעני אינו יכול לחזור בו אם היא מתנה מועטת. וכדורו ז"ל במקומו מונע, דעשה בשמיהו, דעני אין חילוק בין מהנה מרוצה למועטת ולעולם אינו יכול לחזור, ונעשיר דיש בו משום מחוסרי אמנה, בו דוקא חילוק בין מהנה מרוצה למועטת וכ"ל, וק"ל:

טור והב

סימן רמג סעיף א' בהג"ה. לשלומו של שמעון. בהגהות מרדכי שם [המבא בצינים אות א] כתב וז"ל, נראה כיון שהודה שמעון שנדר לבזבזים והם היו בשליחות לאה יכולה לאה עצמה להוציא, דיד שלוחה כידה, ותו דלא גרע מחוקף (לבי"ה) [לבעל חוב], ועוד מרדכי נתן, עכ"ל. משמע דבעני מיירי, שהגבורים הלכו כדי שיספיקו צדקה ואותה צדקה היתה לצורך לאה, אלא שלא פרסמוה מפני הכבוד, דאי פרסמוה פשיטא שלא יכלה להוציא, כי מה לנו שנדר בפניה או לא, דוכחה

ע"פ התנ"ך

ביאור הגר"א

סימן רמג סעיף א' א. המזכה כו' ואין כו'. כ"כ ע"ו א', וכו' נשדה כו', ומקומות הרבה. ועיין גיטין י"א ב' מ' כ': סעיף ב' ב. ואם המקבל כו'. ירושלמי [ב"מ פ"ד ה"ב] ה"א רמ"ק [שם כ"ט ע"ב מרפי הר"ף] וז"ל [שם ס' י"ב] ומרדכי [שם ס' ש"א] ושאר פוסקים נצ"מ מ"ט א': ג. ואפילו כו'. כרזי יוחנן בגמרא שם:

ביאור היובל

סימן רמג סעיף א' א. כמותו. ולא מני ראשון לממר לאו בעל דברים דדי אה. סמ"ע [סק"ג]. [ועיין מ"ש הט"ו בזה, ע"ש]: סעיף ב' ב. הולך. אע"ג דכחלואה או פקדון אינו יכול לחזור בו אף בהולך מ"ש ברש"י סימן קכ"ה, שאם הפס דהמנון שנתן המשלם ליד השלם הוא מחויב לימנו להמקבל שהרי היה צד המשלם כחלואה או בפקדון, ומש"ה נקל יולא מרשות המשלם, ואמרינן חכה השלם להמקבל ואין המשלם יכול לחזור בו, משא"כ במתנה. שם [סמ"ע סק"ד]: ג. עני. עין נמהר"ק שורש קל"ג שכתב דלפטר דהיכא דהיכא עירחא דגופא לא אמרינן

הידושי רעק"א

סימן רמג ש"ד סק"א. השיבת ר"מ אלשיך. ג"כ, ותשובת מהר"ט וז"ב חלק חו"מ סי' נ':

A gift promised to a poor person has the status of a vow, and one must uphold it even if he promised a large gift. שו"ע חו"מ סימן רמג, ב' ורמ"א שם אם הביטוח מתנה לעני, יש בוה משום נדר אף במתנה מרובה וחייב לקיים דבריו.

סעיף י"א ה' וכן נראה עיקר. וזכ"ח [סעיף י"א] נסתפק צוה לניגא מאחר דצירושלמי [ב"מ פ"ד ה"ג] מפורש כהו"ה [ב"מ כ"ט ע"ב מדפי הרי"ף] והר"ש [שם פ"ד סי' י"ד]. ועיין בספר המאור והמלחמות [שם] האריכו בטענותיהם* צוה:

סימן רה סעיף א' א' מי שאנסוהו כו' אפילו תלוהו עד למכרו... מוכר רה סעיף א' א' מי שאנסוהו כו' אפילו תלוהו עד למכרו כו' עיין צמחנת ה' לז

סעיף א' דף ק"ן [בש"מ שכתוף הספר*] **ספר ג' סי' כ"ח, וצמחנת מהר"ן שזון סי' קי"ז ורכ"ד, וצמחנת רש"ד"ס [חרי"מ] סי' מ"ד [וס"ג סימן כ"ח]. ועיין מדיינים שצמחנת זה צמחנת ר"ש כהן ספר ג' סי' כ"ד **ספר ז' (1) סי' ר"ז, וצמחנת מהר"ט [ח"א] סי' ל"א [קש"ב]:

זה ממחוסרי אמנה (י) וכל האומר לתת לחצירו מתנה מועטת ולא נתנה לו הרי זה ממחוסרי אמנה ועיין לקמן סימן רמ"ט (י). (י) א"א דאפילו בתרי תרעי אסור לחזור ואם חזר צו יש צו משום מחוסר אמנה (י) וכן נראה עיקר.

סימן רה

דין מוכר מחמת אונס ומסר מודעא ובמלה

וכו"ב סעיפים

א (א) מי שאנסוהו עד שמכר ב' ולקח דמי המקח א' אפילו תלוהו עד שמכר ממכרו ממכר בין במטלטלים בין בקרקע י' משפני אונסו גמר והקנה ה' י"א אף על פי

ציונים ומקורות (י) טור סעיף י"ב. (י) סעיף א'. (ז) נ"י פק הוב"ב ב"מ כ"ט ע"א מדפי הרי"ף בשם רש"י וצמח"ט שם מ"ט ע"א ד"ה הא דפריך והמגיד פ"ו דמכירה ה"ח ז"ל סעיף י"א בשם מוסקט שם ד"ה מורה ורע"ו יחוס נמי ט"ז פ"ד ד"מ י"א. סימן רה (ז) גזון כמג"ס פ"י ממכרה ה"א-ב.

צמחנת, אמרינן כיון דמכרו וקיבל דמיס גמר(ו) והקנהו ומכרו מכה, ושמלשון הטור [סעיף ד'] והר"ש [ב"ב פ"ג סי' גי'] לא משמע הכי, אלא כל שנראה מהמוכר שאינו מוכרו צמחנת, אף שקיבל דמי המקח אין מכרו מכה, אם לא שהמכירה הייתה צאונס, דאז אמרינן דאגב אונסא חווי גמר והקנה להלוקח, ע"ש*.

ועיין מ"ש עוד מזה צמחנת ס"ז*: ב' ולקח דמי המקח. פירוש, אפילו לא אמר בהדיא מתוך האונס שנמלכה למכור לו מלואן נפשו, מ"מ אמרינן כיון דלקח דמי המקח דאגב אונסיה חווי שקיבל גמר והקנה לו, כל שלא מסר מודעא תחילה. וצטור [סעיף ג'] כתב דאפילו לא מנה המעות אלא לקמם והשליטם לביסוק, דינ גילוי

דעת דבעל כרחו קיבלם, אפ"ה הוה זנייה וצניי: ג' אפילו תלוהו (כו') עד שמכרו כו'. נקט אונס גדול וגם עובדא היה כן בגמרא [ב"ב מ"ח ע"ב], ור"ל וכ"ש אונס הקטן ממנו, דאילו יכול לבטל המקח ולומר אונס הייתי: ד' אע"פ שלא לקח הדמים כו'. פירוש, אלא יש עדים שהודה בפניהן שקיבל המעות, ועכשיו טוען שמעולם לא נמן המעות אלא שהורגל להודות לו מפני האונס, אין שומעין לו, דא"כ ה"ל למסור מודעא*.

ערוך לחם

סימן רה סעיף א'. מי שאנסוהו כו'. משפט הלשון משמע דלא שנה אנסו הקונה עצמו או אחר בעדו, ועיין הרש"ך [ח"א] סי' קצ"ז. כתבין מודעא אשותות כדון המכר. רדב"ז סי' ס"ה [נפניו בח"ד סי' אלף כ"ב]. אע"פ שלא לקח הדמים בפני העדים. אלא שהודה בפניהם שקיבל מעותיו. [ב"ב סעיף ב'] בשם הרב המגיד פ"י ממכירה ה"א. ויש מצריכים שיראו העדים נתינת המעות, שאל"כ תכלה שפמני האונס הודה אע"פ שלא מסר מודעא. [טור סעיף ב'] וז"ל שם בשם הרב"ד שם.

ביאור הגר"א

יח. וי"א דאפילו כו'. כמ"ש שם [ב"מ מ"ט א'] רב כהנא יהבו ליה כו' ואידך דנדיס כו' דאיתמר כו'. משמע דרבי יוחנן פליג אף כהנא גוונא, וכ"כ חוס' שם ד"ה מודה כו' ויורק כו', ועיין רש"י שם ד"ה שלא ידבר כו' אבל כו', משמע דלרבי יוחנן אף כהנא גוונא, אף שדברי רש"י אין מוכרחין, דל"ס לפרושי צנייני השער. ומהא דרבי יוחנן בר יוסף אין ראה, דילמא ס"ל כרב כמו דקבר כרב בעירובן, ועיין ב"י [סעיף י"א]. וצירושלמי פרק הוב"ב משמע כפנהא ראשונה, דלמך שם סוף הלכה ג' והציאו נ"י צ"צ פרק המוכר את הספינה [מ"ב ע"א מדפי הרי"ף] על מנתנין ד' מדות צמחנת, מכר לו שזה חמשה בשעה, לא הספיק לישא וליתן עד שהוקיר בשבע, רבי יעקב בר אבדי רבי אבהו בשם רבי יוחנן כשם שבעל מקח מאלל זה כך בעל מזה, תמן תנינן ד' מדות צמחנת, מכר לו ספינה יפות וממלא רעות ולוקח יכול לחזור צו ולא מוכר, רעות וממלא יפות מוכר יכול לחזור צו, אמר רבי יוסי צו בון אחי כהדא דמני

ק. בשם הרשב"א והרנ"ב [שם מ"ט ע"א ד"ה אמת]. ר. בשם (הרמב"ן) [הראב"ד] והרשב"א [שם מ"ט ע"א ד"ה דפריק] וזקן עיקר. ובשם תיודסי תלמידי הרשב"א לדעת רש"י בפירושו שם [ד"ה שלא] צאוקימתא דלבי אליצא דרב, ואין קי"ל כר' יוחנן, ורלוות פוסקים הנ"ל מצוהר"ס צ"י, וע"ש כי קצר הגליון מהכיל.

סימן רה סעיף א' א' מי שאנסוהו כו' אפילו תלוהו עד למכרו כו' עיין צמחנת ה' לז

הנושא ונתן דברים אין מוסרין אותו למי שפרע. דקס"ד דנתן כסף, ולכן פריך מנתנין (דמאונה) [דמאה] אינו חוזר בלא מי שפרע ואם אמרת דשניהם יכולין לחזור, ומשני דהכי קאמר שלא הספיק ליתן מעות דאין כאן מי שפרע, וקמ"ל דככה"ג אף משום מחוסר אמנה אין כאן: סימן רה סעיף א' א' ולקח דמי המקח. ר"ל כמ"ש בהג"ה י"א ידעתי כו'. ואמר ולקח, פרט לנתן לו בעל כרחו המעות ולקח דנר הגמבר, דאיה מוכרה, כמ"ש צוק פרק הכונס [ב"ב ע"ב ע"א] לא קשיא הא דלמך רואה אני כו', ונריש צ"מ [ב' ע"ב] וצ"ד דקדושין [ע"ד א'] לא לריכא דנקט ממרווחו כו' ומתד בעל כרחו. ח"ש ולקח דמי המקח והו כמו שאמר רואה אני: (ליקוט) מי שאנסוהו כו'. ולא הזכירו הא דאמרינן ס"פ הכונס דוקא בשאמר רואה אני דס"ל דסוגיא דשם ס"ל דמתם הוא דאורייתא כמ"ש מה בין גולן כו', אבל לסוגיא דפ"ג דקנהרין [כ"ה בין] דמתמין מדרבנן, א"כ לא קשיא מדרב הונא דלמך תלוהו חצין כו', כיון שהוא מדרבנן אין יולאה צדייני חציניה וצניי אפילו לא אמר רואה אני. וכן הרמב"ם צ"פ מהלכות גיולה [ד"ט] לא הזכיר התמסן, רק שעובר משום לא תמנוהו אפילו אמר רואה, ומשום זה אינה יולאה צדייני, וכן אין נפסק לעדות דלא תמנוהו לאינשי כו' [ב"מ ה' ע"ב] וכ"כ חוס' שם [בב"ק] ד"ה תמסן כו', אלא דמפרשי [שם ד"ה מה] מה בין כו' ג"כ צמחנת שאסור מדרבנן, אלא דהסוגיא קשה לפירושו מאי פריך מרב הונא. ועיין לקמן סימן שני"ט סעיף ט' הוטה כו', ואין צריך לזה, דאפילו הפירי צו כו' אסור כמ"ש שם סעיף י', אלא דקמ"ל דאין נפסק לעדות מדאורייתא, ולא שייך הדין שם, וכבר השמיענו הדין צמחנת ל"ד סעיף י"ג, אבל הרמב"ם השמיעו (ע"כ): ב. אפילו כו'. שם [בב"ב המובא בבאה"ג אות א'] ג. בין כו'. קרקע הוא שם [בב"ב] דסוגיא, וכן מטלטלין ממ"ש [ב"ב] שם מה בין גולן לתמסן כו' והאמר רב הונא תלוהו כו', ועיקר גולן צמחנת כמ"ש [ב"ב] ע"ש צ' היכי דמי גולן כגון ויגול את כו', ועוד, מללא קמתקן דתמסן הוא צמחנת כו'. עיין בה"ג [אות ג'], ור"ל שפסק כפירוש הרי"ף צמחנת הנוחין [גישין כ"ז ע"א מדפי הרי"ף] לא ארזי

באר היטב

סימן רה סעיף א' א' מי שאנסוהו כו' אפילו תלוהו עד למכרו כו' עיין צמחנת ה' לז

סימן רה סעיף א' א' מי שאנסוהו כו' אפילו תלוהו עד למכרו כו' עיין צמחנת ה' לז

פתחי תשובה

סימן רה סעיף א' א' מי שאנסוהו כו' אפילו תלוהו עד למכרו כו' עיין צמחנת ה' לז

סימן רה סעיף א' א' מי שאנסוהו כו' אפילו תלוהו עד למכרו כו' עיין צמחנת ה' לז

ד. כל שלא נגמר הדבר בקנין, אע"פ שפסקו הדמים, ואפילו העיד עליו בעדים שמוכר או לוקח, אינו כלום (ו), עד שיגמר כל דבר ודבר לפי קנינו (ז).

אלא שאפשר שלא אמרו בתרי תרעי אלא שנשתנה השער, אבל מה שהיה יכול להרויח יותר, כגון שאחר הציע לו סכום יותר גבוה מהשער, לא חשיב בתרי תרעי גם לענין מחוסר אמנה. ובשו"ת חת"ס חו"מ סימן קב כתב בנדון דידיה באחד שמכר חפץ כדי לקנות בו חפץ אחר שהיה זקוק לו, וטרם שמשך הלוקח נפל לו בירושה אותו חפץ שרצה לקנות, וכתב דגם שנוי הענין חשיב בתרי תרעי (ומה שכתב שם שהיה גלוי דעת בפירוש שע"ד כן מכר, נראה דלענין מחוסר אמנה שהוא דבר המסור לשמים, אף בלי גלוי דעת יכול לחזור, אלא שבנדון דידיה הן לבטל המקח אף כשנתן מעות מדין גלוי מילתא ואומדנא, הוצרך לגלוי דעת, ועי' פרק ב), ונראה לפי דבריו דכל שנוי ענין שאילו היה יודע בשעה שגמר בדברים לא היה מתרצה למקח זה, חשיב בתרי תרעי, ונראה מדברי החת"ס שמיקל להלכה בתרי תרעי, וכדעת הש"ך, וכן משמע בשו"ת חכ"צ, ומה דמשמע מדברי החת"ס שגם לגבי מש"פ יש קולא בתרי תרעי, תמה בערך ש"י (עי' פרק ב), ועי' שו"ת שבט הלוי ח"ד סימן רה, ומצדד לומר דבהפרש גדול אף לדעת הרמ"א לית ביה משום מחוסר אמנה.

(ו) שו"ע סימן קפט סעיף א, ושניהם יכולים לחזור (בשו"ע כתב ואפילו היה הדבר בפני עדים ואמרו להם הוו עלינו עדים שמכר זה ושלקח זה ה"ז אינו כלום, והוא מלשון הרמב"ם, ותמה בחידושי הר"ם למה לא יועיל מדגן אודיתא, ועי' עוד בדבריו במהדו"ת שהאריך יותר בזה), ואע"פ שנתבאר לעיל שיש בו משום מחוסר אמנה, אין זה אלא איסור גביר שאסור לו לחזור, אבל לגבי החפץ אין דין מחוסר אמנה עושה שום צד קנין, ואפילו במקום שיש מי שפרע, נראה שמעיקר הדין כל שאינו קנין גמור, אינו חל על החפץ כי אם על האדם החוזר, וכמו שיתבאר להלן פרק ב, ואף אם נאמר שבמקום מי שפרע יש איזה צד קנין בחפץ, אבל במקום מחוסר אמנה נראה פשוט שאינו אלא על האדם, ועי' עוד בפרק טו לענין מתנה. (ז) שו"ע שם, כמו שיתבאר בפרק ב שיש סוגי קנינים המועילים בקרקע ויש סוגי קנינים במטלטלין, ולהלן יתבאר שצריך גם כונה לקנות, ופשוט שצריך גם כונה מקנה להקנות, אבל אין כונה מקנה צריך להיות דוקא בשעת הקנין שהרי מבואר להלן סעיף יט שבאומר לו לך משוך או לך חזק וקני קנה, אע"פ שהקנין נעשה אח"כ שלא בפני המקנה, ואף אינו יודע אימתי יעשה הקנין. ובשו"ת בית אפרים חו"מ סוף סימן לט כתב דבשאר קנינים א"צ המקנה לכוון להקנות לו ולהוציאו מרשותו, רק במעשה הקונה ממילא קונה, ואע"פ שצריך לומר לך חזק וקני, אינו אלא נתינת רשות לקנות, משא"כ בקנין סודר עיקר הקנין הוא בזה שקונה הסודר ומתכוין להקנות לזה החפץ, ואין עיקר הקנין בקבלת הסודר לבד, עיי"ש, ועי' להלן הערה לג. אלא שלענ"ד צ"ע, שהרי לדעת הפוסקים כשיש דעת אחרת מקנה א"צ כונה קנין מצד הקונה, ובשלמא אם נאמר שהמקנה באמת מתכוין להקנות, שפיר אמרינן שכונתו של מקנה עם מעשיו של קונה משלימים זה את זה, אבל אם גם המקנה א"צ לכוין לשם קנין נמצא שאין שום כונה, ואפשר שבסברא זו נחלקו הפוסקים, וצ"ע, ועי' שו"ת חבצלת השרון יו"ד סימן פט, ועי' להלן סעיף יג. וכתב בערוה"ש בריש סימן רמא דכשם דדברים בלא קנין אינו כלום, כמו"כ קנין בלא דברים (ועי"ז הביא מ"ש ברמ"א שם סעיף א שאם קנה מראובן שיתן לו ביתו של שמעון אינו כלום, עי' פרק טו הערה ג), שאם שמעון קנה בק"ס ליתן חפץ לראובן ולא דיבר קודם או בשעת הקנין, אף שאומר שכונתו היתה להקנות לו אינו מועיל, ונראה טעמו דקנין צריך גם דעת מקנה, ובכונה לבד אין דעת מקנה ניכרת, ומ"מ נראה דאע"פ שלא דיבר עם המקבל אלא דיבר עם אחר ואמר הריני מקבל קנין לתת חפץ זה לפלוני מועיל הקנין, וכ"ש אם קיבל קנין מאותו אדם שדיבר עמו, דהוי כזכה עבור פלוני, וכ"כ בנה"מ סימן קצו סק"ד דאפילו אומדנא מהני לדעת מקנה (עי' להלן הערה לג) ועי' פרק ו הערה כא, ועי' פרק ח הערה א ופרק טו הערה כג. ובאבנ"מ סימן כז סק"ט הביא בשם

פתחי חושן, קנינים פ"א הערה ה'

הביא משם החתם סופר שכתב שלא דוקא בשינוי השער מותר לחזור בו, אלא ה"ה שינוי אחר כגון שעכשיו א"צ לאותו חפץ דינו בתרי תרעי. ומבואר בדבריו שפסק לדינא להקל בתרי תרעי.

According to the Chasam Sofer, the abovementioned dispute whether one may renege on a verbal commitment following a change in price, can be applied to other significant changes as well, such as if one no longer has any use for the item. It is implicitly clear from the Chasam Sofer that one may rely on the lenient opinion with regards to renegeing due to price fluctuations.

ב ז נתן דמי המקח ונאנס המקח קודם שלקחו הלוקח, וא"ל תן לי מקחי או החזר לי מעותי, אע"פ שיש עדים בדבר שנאנס המקח והמוכר לא נתרשל להציל ולא היה בכחו להצילו, מ"מ מחזיר הדמים ואין כאן מי שפרע, דכיון דעדיין לא קנה לגמרי הוה ההפסד על המוכר. וי"א דה"ה למי שחוזר בו מפני שהוא מתירא שיופסד המקח, ואף שעדיין לא נפסד רק שיש חששא שיפסד א"צ לקבל מי שפרע, כי זה לא נתקן אלא במקום שאין הפסד, רק שחוזר בו מפני יוקרא וזולא, בזה תקנו חז"ל מי שפרע, אבל במקום חשש הפסד לגמרי לא תקנו, ואין המוכר יכול לומר כשיופסד אחזיר לך המעות, דיכול הלוקח לומר לו לא נחא לי למיקם עליך בדינא ודיינא. וי"א דזהו דוקא כשיכול להיות ההפסד בכל המקח, אבל במקצת הפסד אין לו לחזור בשביל חששא, אבל כשהיה ההפסד אף במקצת וההפסד קטן, יכול לחזור בו ואין כאן מי שפרע, כיון שעדיין לא קנה לגמרי, ודלא כיש מי שחולק בזה [כנ"ל, וכן מצאנו מהר"א (ב"מ פ"ד ס' יג), ומה שכתב השער משפט (פ"ב מ"ו) (ב"מ פ"ד) אין ראיה כלל לדבריו כהלא"ש, עיין ב"י (שעש"ט) ודו"ק]:

ח ה הנושא ונותן בדברים בלבד, אע"פ שיכול לחזור בו ואינו חייב במי שפרע, מ"מ ראוי לו לאדם לעמוד בדיבורו, אף שלא עשה שום קנין רק דברים בעלמא, וכל החוזר בו בין לוקח בין מוכר, אין רוח חכמים נוחה הימנו והרי זה ממחוסרי אמנה, וזהו דוקא כשלא נשתנה המקח מהזמן שגמר עמו בדברים עד עתה, אבל אם נשתנה המקח, אין זה ממחוסרי אמנה, ולא דמי למעות דצריך החוזר

לקבל מי שפרע אף בהזול או הוקר, זהו מפני שמעות הויין מדאורייתא קנין גמור, אבל דברים בעלמא אין צריך לקיים במקום שיש לו הפסד משינוי המקח, ואין זה מחוסר אמנה, דהא לא הבטיח לו בעת שהיה מקח כזה, וי"א דאפילו בכה"ג יש בו משום מחוסרי אמנה, דכיון דבאיש אמונים הוי דברים גמור ענין מה לו לשינוי מקח. ורבינו הרמ"א (פ"ב הכריע כדיעה זו, והאחרונים נסתפקו בזה, ומירושלמי (ב"מ פ"ד ה"ג) משמע כדיעה ראשונה [הגר"ח (פ"ב ס"א)], ונראה דמדינא וודאי אין בזה משום מחוסרי אמנה רק ממידת חסידות [ו"ש ס"ג] ודו"ק:

ט וכן מי שאומר לחבירו ליתן לו מתנה ולא נתן, הרי זה ממחוסרי אמנה, במה דברים אמורים במתנה מועטת, שהרי סמכה דעתו של המקבל בשעה שהבטיחו, אבל במתנה מרובה אין בזה חסרון אמנה, שהרי בודאי לא סמך המקבל על דברו עד שיעשה איזה קנין. ואם המקבל הוא עני והבטיחו לו בתורת צדקה, אפילו במתנה מרובה אינו יכול לחזור בו, כמו שיתבאר כעין זה בסימן רמ"ג (פ"ב), ועיין יו"ד סימן רנ"ה [נאלץ הגולה (פ"ב ס"א)], וכן אם רבים אמרו ליחיד ליתן לו מתנה, יש מי שאומר דנקראים מחוסרי אמנה כשחוזרים בהם, אפילו אם היא מתנה מרובה ואפילו אינו עני, דברבים מקרי מחוסרי אמנה אף בדבר גדול, מפני שהמקבל סמך על דבריהם שבודאי יקיימו, ועוד דעל כל יחיד לא יגיע מתנה מרובה [סמ"ע (פ"ב ד)], ויש מי שמשמע מדבריו שאין יכולים לחזור בהם כלל, דברבים הוי דברים כקנין גמור [הגר"ח סק"א], וצ"ע לדינא:

רה דיני מסירות מודעות ומכירה ומתנה באונס וכו' כ"ו סעיפים:

ואפילו האנס מגזם לו שיכיהו ויהרגו, מ"מ אינו מקנה לו בלב שלם, דאומר בלבו אתבע ממנו אחר זמן בדין או בערכאות, ואף שהאנס הוא אלם, הלא מצויין בעלי זרוע ליפול. וזו שאמרו חז"ל שבעת החורבן אגב אונסייהו גמרו והקנו שדותיהם [גיטין נה]: בלא דמים, שאני התנ שהיתה שעת מלחמה והיו מופקרים להריגו

א דבר ידוע ומוסכם שכל פעולה שאדם עושה באונס אין עשייתו כלום, והרי גם עבירה כשעשה באונס אינו נענש על זה, כדכתיב (דברים כג טו) 'ולנערה לא תעשה דבר' דאונס רחמנא פטריה, וכ"ש בדבר הרשות, לפיכך אם אנסו לאדם שיתן קרקעו ומטלטלו, אע"פ שעשה קנין וחתם בשטר אינו כלום,

Aruch Hashulchan rules according to the lenient opinion that one may renege following a significant change. In such a circumstance it would be a *Midas Chasidus*, an act of piety, to keep his promise regardless.

ערוך השלחן חו"מ סימן רד סעיף ח' בערוך השלחן הכריע לדינא להקל בתרי תרע, ורק ממידת חסידות יש לו לקיים דבריו.

סעיף ו' יג' ו'א יוכר' דומר בו'. בגמרא [ב"מ ע"ז י"א] מפרש טעמה דלאחר הפועלים ממחילה לא נחמנו צפוחת אלא מפני שראינו שאיך יודע דרך שכירות הפועלים ולדעתך גם שאר פועלים לקחו כן ואזו היינו דחוקים למעות ומפייסנו צפוחת מהראוי לנו, משא"כ עתה שאתה רואה שכל הפועלים נשכרין בדרך. וכן העטם בסיפא להבעל הבית אומר על דרך זה להפועלים, ועיין פרישה [סעיף ו']:

סימן שלג סעיף א' או א"א תרעומת. לשון הטור [סעיף א'], א"א מהן שגא לחזור הרשות בידו, שיכול לומר הבע"ב לפועל השכר עממן במקום אחר, והפועל יאמר לבע"ב לא וטכור לך פועל אחר, אלא שיש על החזר תרעומת בשביל הטורח. והבבאי בפרישה [שם] דמ"ש הרשות בידו לחזור, משמע דלית ביה אפילו משום מחוסרי אמנה, דכ"ל דלא אמרו כן אלא כשחזר מדבריו בדבר שאין בו טועלת, וכמ"ש הטור ומור"ם ז"ל לעיל סוף סימן ר"ד [סעיף י"א] דכששטמה השער לית ביה משום מחוסרי אמנה, וה"י כשחזר בעה"ב משום שאינו נרץ להס או שנתנלו פועלים צוול יותר, ולפ"ז הולקין שם וכמ"ש מור"ם ז"ל שיש חולקין בזה, חולקין גם כן, ומ"ש אין להס אלא תרעומת, ר"ל לאפוקי תביעת ממון, אבל ממחוסרי אמנה ג"כ יניחה. והא דלוק להס תביעת ממון זה על זה, יתבאר בסעיף שאחר זה היינו דוקא כשלא גרס החזר היקף להאריך, ע"ש:

בב' והיה יוכר' לחזור בלא תרעומת. כגון שחזרו עתה הפועלים מחילה ובעלה שכירותם אלא שמנכה להם וכלקמן סימן שלג סעיף ד', ואח"כ נמלכו ורואים לגמור המלאכה, וחזר בו בעל הבית ואמר בפירוש איני נותן לכם אלא סך פלוני ופיסוהו, מצי למימר אדעתא דמאי זה (עבדיקן) [עבדיקן]. כן הוא בגמרא ויסקף שם ע"פ הג"י

והמבואר בציונים אות י"א, ועיין שם. ועיין מה שכתבתי לקמן סימן שלג סעיף א' [סעיף א'] וסעיף ה' ס"ק ל': (בא א"א על דעת דהוסיף לכבם אבידה ושתיה. לשון הש"ס [ב"מ ע"ז ע"א] אדעתא דטרמנא לכו נאכילה ושתיה: סימן שלג סעיף א' א"א תרעומת. שיכול בעה"ב לומר לפועל השכר עממן במקום אחר, וגם הפועל אומר לבע"ב לא וטכור לך פועל אחר, אלא שיש על החזר תרעומת בשביל הטורח, עכ"ל טור [סעיף א'], והוא מדברי הרא"ש [ב"מ פ"ו סי' ב']. ומשמע מלשונם שכתבו בשביל הטורח, דמשום שיעור דעתם ליכא, דלע"ז דלעיל סימן ש"א סעיף ו' גבי ספינה כתבו הרא"ש [שם סי' י"א] והטור [סעיף ה'] והמבאר דיש עליו תרעומת משום שיעור דעתא דאיש אחר, שאני התם כיון שפרקה בחצי הדרך וכבר הורגל עמו חצי הדרך, משא"כ כהא שחזר מיד. ולפ"ז היכא דלוק כהן טירמא, כגון שמואלין בעה"ב אחר להשכיר את עממן, אין להן עליו אפילו תרעומת, וכן עמנו הג"י פרק האומנין [ב"מ מ"ז ע"א מדפי הר"י] גבי דול עבדימא (ואומר)

והיה יוכר' לחזור בלא תרעומת אף על גב דחזר ופיסוהו אינו נותן אלא קמנה שאמר. "יכן אם הוקרה המלאכה והם הראו לו פנים זועפות ופיסוהו בדברים אינם יכולים לומר לא נתפייסנו אלא על דעת שתוסיף על שכרנו כפי הדין, שהוא ישיב לא פייסתי אלא על דעת להוסיף לכם אכילה ושתיה וכן עשייתו. ו' אם המלאכה שוה חמשה ושכרם בארבעה והזולה ועמדה על ארבעה נותן להם ארבעה (ו"י) ולא יוכל לומר להן גם עתה תקחו ליכר פחות ממה ששואה וכן אם שכרן ביותר דינר מהראוי והוקרה המלאכה אינם יכולים לומר גם עתה תוסיף לנו דינר יותר מהראוי לפי הדין של עכשיו.

סימן שלג

השוכר את הפועל ובא הפועל לחזור קודם שהתחיל

או אחר כן

ובו ה' ע"פ

א *השוכר את הפועלים *והטעו את בעל הבית או בעל הבית הטעה אותם אין להם זה על זה *א"א אלא תרעומת.

ציונים ומקורות (י) ע"פ סעיף ה' ו'. (א) לשון רמב"ם פ"ט משכירות דין ד' ומ"ג ע"פ פ"ט. (ב) במהדורת למברג: דחזור. (ג) במהדורת הש"ך וכן במהדורת קניגסברג ואילך: כמו.

לאחר שהתחילו במלאכה בלא חזרת הקבלנים, ובגון שמואלים הקבלנים מלאכה אחרת שיכולים להשכיר את הפועל ופרכה בחצי הדרך, דאי משכח לאגורה אין לו עליו אפילו תרעומת בו, ואח"כ פייסוהו כיון דלוק עליו אפילו תרעומת בו, עכ"ל. ונראה שהיה מפרש שיעור דעתם גבי ספינה כפירוש רש"י [שם ד"ה משום שיעור דעתא] דלא שייך רק גבי ספינה ע"ש, א"כ גבי מייירי בשלל הורגל עממם עייין. ולפ"ז ז"ל הא דלמאן בש"ס פרק האומנין דף ע"ז א"ב אכל אס יא פועלים לשכור ואמר לא וטכור מאלו אין לו עליהן אלא תרעומת, היינו דוקא בעה"ב (של)

ערך להם נתנו לו בתם, אם אמר לעצמי אני מקבל, נראה לי שהן שלג, ועיין סימן ר"ע [סעיף ג']

סימן שלג בראשו. אדם שהתנה תנאי עם ברורים, אפילו לא נכתב בשטר אלא שהתנה על פה בעדים, הברורים האחרים ששכרוהו אח"כ, על דעת לחבירו, ואם נתנו לו בשמו הרי אלו לעצמו. (הש"בא בתשובה ח"א סי' א"ק י"ד).

ביאור הג"א

יד. והיה יכול כו'. עיין ש"ך [סק"ב] וי"א שם [בציונים אות י"א]: סעיף ו' טו. ולא יוכל כו' וכן כו'. שם [בטור סעיף ו']:

סימן שלג סעיף א' א. לשון הרמב"ם בפרק ט' מהלכות שכירות דין ד', משנה וצרימא שם [בפ"ו] דנבא מ'עטא דף ע"ה ע"ב דף ע"ז ע"ב א*. פירוש שחזרו בזה ואמרו לו שכור אחרים.

באר הטורח

טו. לחזור. כגון שחזרו עתה הפועלים מחילה ובעלה שכירותם אלא שמנכה להם מ"ש בציון שלג סעיף ד', ואח"כ נמלכו ורואים לגמור המלאכה, וחזר בו בעל הבית ואמר בפירוש איני נותן לכם אלא סך פלוני ופיסוהו, מצי למימר אדעתא דמאי זה (עבדיקן) [עבדיקן]. כן הוא בגמרא ויסקף שם ע"פ הג"י

מ. שם [בטור] סעיף ה'. גס זה שם בגמרא פירוש על הבניימא. סעיף ו' ג. שם [בטור] סעיף ה' (ד') וי'. גס זה שם בגמרא פירוש דרב הונא בריה דרב נחמן על הבניימא.

סימן שלג סעיף א' א. לשון הרמב"ם בפרק ט' מהלכות שכירות דין ד', משנה וצרימא שם [בפ"ו] דנבא מ'עטא דף ע"ה ע"ב דף ע"ז ע"ב א*. פירוש שחזרו בזה ואמרו לו שכור אחרים.

פועל אחר, אלא שיש על החזר תרעומת בשביל הטורח, ע"כ. ומשמע דלית ביה אפילו משום מחוסרי אמנה, דכ"ל דלא אמרו כן אלא כשחזר בדבר שאין בו טועלת, וכמ"ש הרא"ש [ב"מ פ"ו סי' ב']. ומשמע דלית ביה משום מחוסרי אמנה, וה"י כשחזר בעה"ב משום שאינו נרץ להס או שנתנלו פועלים צוול יותר, ולפ"ז הולקין גם כן, ומ"ש אין להס אלא תרעומת, ר"ל לאפוקי תביעת ממון, אבל ממחוסרי אמנה ג"כ יניחה. והא דלוק להס תביעת ממון זה על זה, יתבאר בסעיף שאחר זה היינו דוקא כשלא גרס החזר היקף להאריך, ע"ש:

If one commits to hiring a worker and reneges before the job has begun, he would be considered untrustworthy in addition to the rule of *tar'umos* (grievance for renegeing on an employment). If there was a change of circumstances, such as the work is no longer needed or he found cheaper labor, then it would depend on the two views cited above regarding renegeing due to price fluctuations.

סימן שלג סעיף א' א. תרעומת. לשון הטור, א"א מהן שגא לחזור הרשות בידו, שיכול לומר הפועל להבעל הבית אומר על דרך זה להפועלים, ועיין פרישה [סעיף ו']:

סימן שלג סעיף א' א. תרעומת. לשון הטור, א"א מהן שגא לחזור הרשות בידו, שיכול לומר הפועל להבעל הבית אומר על דרך זה להפועלים, ועיין פרישה [סעיף ו']:

ומ"ש רבינו זשס סמ"ג (עשין כח) מחוך לשונו משמע דסבר דסמ"ג פליג אהרמב"ם אבל מחוך לשון סמ"ג ענמו לא משמע הכי שהרי כלשון הזה כתב אם מל הגוי כבר אין צריך לחזור ולמול ולמחוך מעט כי אם להטיף ממנו דם זרית. וע"פ זה אפשר לפרש דברי הרמב"ם דמה שכתב אין צריך לחזור ולמול שניה היינו לומר שאין צריך לחזור ולמחוך מעט אבל אין הכי נמי שצריך להטיף ממנו דם זרית דלא עדיף מקטן שנולד כשהוא מהול. וגם ה"ר מנחם כתב על דברי הרמב"ם אפשר לומר שצריך להטיף דם זרית על ידי בן זרית כן: **כתב הרשב"א קטן**

שהצרכיכו רופאים נקיים למולו
ב ומ"ש ובספר המצות כתב **ולמול פעם שנייה.** (1) **ובספר המצות כתב** מן ח' מפני הסכנה יש שם מוהל וכו'. כלומר מדכתב הרמב"ם **שצריך לחזור ולהטיף ממנו דם ברית:** ישראל וכן גוי מי ימול אותו ואם א"צ לחזור ולמולו פעם שנייה **מחמת הסכנה מותר שאין לך דבר עומד בפני פיקוח נפש ומיהו כל**

אלמלא דסבירא ליה דאין צריך להטפה דאם היה צריך הטפה א"כ צריך למולו פעם שנייה ואם היה שנת ביום ח' היה דוחה שנת אלף בעל כרחך דא"צ הטפה אבל בסמ"ג כתב דלרין הטפה ולדידיה דוחה שנת אם היה ביום ח' ומיהו בפלוגתא דרבותא אין לדחות השנת ושפוט הוא ועיין צ"ח [ד]לא כתב כן:

הגט (נישין סי' שסג) המלוה את הכהן ומוקי לה (שם ג) צמכרי כהונה אף על גב דלא אחא לדידיה ולא הופרשו עדיין יכול להקנותם וטעמא משום דכל מחנות כהונה משיבא מחנה מועטת ואסור לחזור כדאמר דפרק הזהב (ב"מ מט.) ומיהו אם דיעבד חזר צו חזרה היא וכן פסק מהר"ם (שו"ת מהר"ם מרוטנבורג דפוס פראג סי' תתקמ"ט) נתינת מלוה דמוהל ובעל זרית עכ"ל. ובהגהות אחרונות דמרדכי פרק ר"א דמילה (סי' טעז טעג) כתוב כלשון הזה מהר"ם אומר מי שנדר לחבירו להיות בעל זריתו או למול את בנו צריך לקיים לו ואע"ג דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם (ב"מ ג: בי"ד סג.) מ"מ הואיל ומנהג בני אדם שנודרים צניהם כן זה לזה ומקיימים גם כן צריך לקיים וראיה מדאמרין בבבא מציעא (עד.) ה"א

סיטומתא קניא וכו' כהן ומיהו רבינו יחיאל אומר דאם הוא מחנה בעודה מעוברת אינו כלום דהוי דבר שלא בא לעולם דלא דמי לסיטומתא דהתם בא לעולם ומועיל זה קנין הילכך מועיל המנהג להשיבו כקנין גמור אבל דבר שלא יועיל [קנין] כן כמו דבדר שלא בא לעולם לא מצינו שיועיל צו המנהג להשיבו כקנין גמור עכ"ל (ג'): ואצ"י מלאחי תשובת הר"מ ענמו (שם) וכתוב זה שנשאל על מי שנולד לו בן ונחמו לני למול והיה קטן וחלש ושאלו לאבי הבן מתי נמול אותו ואמר לקוף חודש שיצא מכלל נפל ובתוך אותו זמן נתייעץ אבי הבן להמתין יותר עד שימליט והמהול הלך מוח לעיר לצורך קהלו כי לא היה סבור שימול הילד כ"כ

במהרה כי עדיין היה הילד חלש ואח"כ נתייעץ האב למול את בנו לאחר חודש והמהול לא היה בעיר ולא רצה להמתין עד שיצא ושלא אחר מוהל אחר חוץ לעיר והודיעו בן יבא לו בן לא יבא נתחייב לך למולו ועתה באו שניהם בעיר ביום אחד חודיענו למי יש לו לאב לתת את בנו למול. והשיב מעשה היה ציני רבינו חס (בי"ק נא: חוד"ה וסי' ט) באתד שנתן בנו למוהל למולו וצא אחר וקדמו וצא הראשון לדין על שכר הצרכה ושאלו לרבינו חס והשיב דמילתא דליית צה חסרון כיס לא עבדינן שליחותייהו (בי"ק פד:)

ואפילו חפס מפקינן מיניה כן אבל אם עדיין לא קדמו והרי שניהם עומדים לפנינו או ודאי אותו שנדר לו תמלה הוא קודם דלא גרע ממכירי כהונה וליה דפרק כל הגט (ג.) משיב להו כאלו אחא לדידיהו ואמרין בזהב (מט.) ישראל שאמר לכן לי כור מעשר יש לך צדי רשאי לעשותו תרומה ומעשר כהן על מקום אחר ואפילו רבי יוחנן כן מודה צה כיון דמתנה מועטת היא דאין לישראל צו אלף

דרכי משה
(ג) כתב באור זרוע (שם סי' קו) צריך לחפש אחר יהודי טוב להיות בעל ברית כדי שיבוא אליהו וישב אצלו כבן [א] וצריך לחפש אחר המוהל שיהא יהודי טוב. כתב המרדכי סי' פ כל הגט בשם מהר"ם בתינת המצוה דמוהל ובעל ברית דלכתחלה לא יחזור ומיהו אם חזר הוי חזרה עכ"ל: (* תשב"ץ קטן סי' שצח):

פרישה
(1) ובספר המצות כתב שצריך לחזור וכו'. וכתב צ"ח דגם הרמב"ם סבירא ליה כן ולא כתב אלף דאין צריך לחזור ולמול ע"ש:

חדושי הגהות
רסד [א] וצריך לחפש אחר המוהל שיהא יהודי טוב ככתב המרדכי סוף פרק כל הגט זשס מהר"ם נתינת המלוה דמוהל ובעל זרית דלכתחלה לא יחזור כ"ל (א"מ) כב):

ליתר עיון

יתר עיון – בית יוסף יו"ד סי' רסד
הבטיח לחבירו למכור או לתת לו דבר שידוע שאינו בעולם או שאין בו ממש, יש בזה מחלוקת גדולה אם יש בו משום מחוסר אמנה. שיטת המהר"ם דיש בו משום מחוסר אמנה וכן נראה שיטת תה"ד.
Further Iyun: There is a dispute amongst the Poskim whether a promise to buy or give an item that does not yet exist, or is an intangible good, must be kept. Bais Yosef and Rema cite the Maharam who ruled that one should keep his word even in such a scenario.

Kinyanim Part I Overview

A TRANSCRIPTION OF THE YORUCHA CURRICULUM WEEKLY OVERVIEW VIDEO

THE FUNDAMENTAL LESSON OF KINYANIM:

The laws of *kinyanim* are an important area of halacha, primarily because of the underlying, fundamental lessons we can discern about our interpersonal dealings. Even more central than the act of acquisition itself, are the lessons of how one is expected to keep to his words and commitments.

Unfortunately, in today's business world, many people don't put much value on their word. They don't think committing to a deal is all that serious, and have no problem renegeing on an agreement. From the laws of *kinyanim*, we learn that this is not the way the Torah expects us to act in the marketplace. We see that one must be faithful to his commitment and one should not flippantly express an intention to make a deal if he is not sure that he will ultimately go through with it.

THE FOUR LEVELS OF COMMITMENT:

Commitments can be divided into four basic categories, each of which increases in severity as the commitment gets stronger.

1. Internal Commitment: The lowest level of commitment is when one agrees in his mind to accept an offer, without expressing any intention verbally. Keeping such an intention is a *midas chasidus*, an extra pious level of behavior. It is not an absolute requirement, but one who wishes to behave piously and be on the highest level of integrity should follow through with his intentions.

The source for this level of commitment is found in the Gemara in Makkos, which relates that Rav Safra fulfilled the verse of "*dover emes b'livavo*", speaking the truth in his heart. The Gemara relates that Rav Safra was once sitting in his store when a customer walked in and offered him a price for some merchandise. Rav Safra did not respond because he was in the middle of reciting Kriyas Shema at that moment. The customer, thinking he was rejecting the offer, offered a higher price. When Rav Safra still did not respond, the customer raised his price again. This happened several times, until Rav Safra finished saying Kriyas Shema and was able to talk. He turned to the customer and told him that he would have been willing to accept the first price he offered, and he, therefore, would not charge him more than that. The Gemara concludes that this incredible level of integrity is known as "*dover emes b'livavo*."

A practical illustration of this would be if someone has a house on the market and receives an email from his agent saying that

an offer has come in for \$400,000. The seller intends to accept the offer, but does not get a chance to respond to the email right away. In the interim, the potential buyer, thinking the delay was because the seller wanted a better price, raised his offer to \$450,000. If the seller wants to be on the level of "*dover emes b'livavo*", he will admit that he was willing to accept the first offer, and will not force the buyer to pay the higher price.

A similar case would be if one has a car for sale and meets his friend while he's on the way to a *shiur*, and the friend offers him \$4,000 for his used car. He tells his friend that he is hurrying to *shiur* and will discuss it with him afterward. During the *shiur*, he decides to accept the offer. Later, his friend corners him and says that he would be willing to pay \$4,500. If the seller wants to be on the highest level of integrity, he will not ask for more than \$4,000.

2. Verbal Commitment: Once the two sides agree on a price and verbally accept the deal, neither side should back out. Chazal say that anyone who reneges on the deal at this point is labeled a *mehusar amanah*, untrustworthy person. This is a very unfavorable title to bear. Rav Chaim Kanievsky stresses that when Chazal give someone a label, that title remains with him in this world and in the world to come; therefore, one certainly would not want to be burdened with the label of "untrustworthy."

The Gemara learns this from the verse "*hin tzedek*", which it explains to mean "*hin*", when one says yes, "*tzedek*", it should be true. This means that a verbal commitment is a serious matter, and one should always try to keep his commitment and never obligate himself to a deal if he is not sure he will follow through with it.

3. The third level of commitment is after money has been handed over from the buyer to the seller. Most people would assume that once payment has been made, the transaction has been finalized, and the buyer has taken possession of the item. According to Halacha this is not necessarily the case. The Gemara in Bava Metziah relates that being that one can't backout after monies were received, Chazal were worried that a seller who received payment will stop caring about the item and won't take responsibility to protect and care for it. If, for example, a fire would break out in his warehouse, he would only trouble himself to save his own possessions, and would not try to save the items he had already received payment for. Because of this, they enacted that moveable items still belong to the seller as long as it has not been given over to the buyer through an act of acquisition, even if he already received payment for it. Nonetheless, they enacted a curse for one that retracts

after receiving payment, although the acquisition wasn't fully finalized. (See further in the shiur).

4. The final level of commitment is after the actual *kinyan* has been made, at which point the item becomes the property of the buyer completely.

FLUCTUATIONS IN THE MARKET:

Markets are often volatile and can fluctuate rapidly. How do such fluctuations affect a commitment? If one would verbally commit to purchase a large amount of shares of a certain stock, and, before making a *kinyan*, the stock plummets and is now worth much less than the agreed upon price, would the buyer be allowed to retract without being labeled a “*mechusar amanah*”?

The Rema (Choshen Mishpat 204) rules that one is not permitted to back out of a verbal commitment if the market changes. He says that one must keep his word, even in such an instance. The Chasam Sofer (Choshen Mishpat 102), following other opinions mentioned in Sha”ch, however, rules that one would be allowed to renege on a verbal commitment under such a circumstance.

Although the common practice is to follow the ruling of the Chasam Sofer, the Aruch Hashulchan writes that there is still a *midas chasidus* to keep one's word and fulfill his commitment for the agreed upon price.

IF YOU LIKE IT, YOU MUST BUY IT:

We see from the above that *dover emes b'livavo* applies even in scenarios when it seems to be the opposite of today's business mindset. In contemporary business dealings, many people tend to think being cutthroat and ruthless is an advantage, and they are willing to do whatever it takes to make a dollar, even if it entails backtracking on their commitments. We see that the way a Torah Jew does business must be just the opposite. Even when it seems there is good reason to retract a commitment, there still is a *midas chasidus* to stick to it.

An interesting application of this is found in the Tur (Choshen Mishpat 200), who discusses a case where someone asks a store owner if they can try out a product, and agrees that they will buy it if they like it. After trying out the product, the customer does in fact like it, but decides he no longer wants to purchase this type of item altogether. The Tur says that since he has tacitly agreed to purchase it if he likes it, he should go ahead and buy the item as he originally intended. It would be a lack of integrity to back out of the agreement and say that he no longer wants the item.

It is worth mentioning that the Shulchan Aruch Harav composed an abridged compilation of the laws of Choshen Mishpat. When he condenses the laws of *kinyanim*, he writes very little about the halachos of actual *kinyanim*, but he expounds at length about the guiding philosophy behind the concept of *kinyanim*. He stresses the importance of keeping one's word and even

one's non-verbal commitments that he reached in his mind as integral aspects of the general concept of *kinyanim*.

It would seem that the reason he does not speak much about the actual acts of making *kinyanim* is because these can change based on the common customs of a society. Chazal will allow *Kinyanim* to change over time, but the importance of keeping one's word and honoring one's commitment never changes. In fact, the Pischei Teshuva discusses a case where local merchants made an agreement that they would compete with each other in a way that is contradictory to halacha. He invalidates such an arrangement entirely, even if everyone agreed to it. This is because the Torah's mandate of honesty and integrity cannot be changed or altered.

MI SHEPARA:

While we stated that one who pays cash for an item does not gain ownership of the item until he actually makes a valid *kinyan*, there is still something that deters him from renegeing on his commitment. Chazal instituted a special punishment known as *mi shepara*, which is a severe curse that one receives if he backs out of a deal at this point. Once the two sides have reached this stage, the commitment is very serious; therefore, it is a very grave transgression to retract, and if one does so he is liable for this frightening curse.

As we previously stated, if one only makes a mental or verbal commitment, he may be able to back out of the deal if there is a significant market fluctuation without being labeled a *mechusar amanah*; however, once payment has been handed over, if either side attempts to retract, they will receive this curse, even if the reason they want to back out is because of a market fluctuation. At this stage, they must go through with the commitment, or they face this severe penalty. The details of this Halacha will be discussed further in the next segment.

To watch the video or listen to the shiur given by the Dayan, visit: www.baishavaad.org/yorucha-topics
Or sign up to receive them via whatsapp: 📞 732.232.1412

על פי התורה אשר יורוך

Yorucha

IN-DEPTH BUSINESS HALACHA CURRICULUM

MISSION

To facilitate and provide a framework for the frum businessman to gain the in-depth halachic knowledge he needs for contemporary business dealings.

VISION

Through increased knowledge and guidance, Yorucha will elevate the frum public's adherence to halacha as it pertains to choshen mishpat and standard business practices.

What

This ambitious project will harness the collective expertise of a team comprised of advanced talmidei chachamim, experienced, seasoned Dayanim, that are well versed in corporate practice and common business norms.

Collaborating with a talented group of editors and writers, they have created a syllabus and curriculum of study, with accompanying shiurim and personal guidance, enabling participants to have the tools to proclaim with confidence, “Yes. *Nossasi venosati be’emunah!*”

How

The core curriculum is segmented in modules, and can be learned as an individual self paced; or, participants can join chaburos coordinated by the Bais HaVaad for those that desire group study. Page by page, step by step, the learning will be facilitated with a daily audio “Blatt shiur” guiding the participant through the sources as well as a weekly video shiur presented on each topic by Dayanim that will share fundamental and practical applications of the sugya covered.

Daily practical Q&A applications of the subject matter will be offered alongside through the Business Halacha Daily series.

Why

As participants amass a broad and deep knowledge on an academic level directly from the source — coupled with real life scenarios presented by experienced Dayanim — they will acquire the clarity to determine not only what is a **שאלה**, but, more important - why.

Only through **עמלות בתורה** — understanding the fundamentals of the subject — can one truly appreciate and internalize what defines right and wrong.

Fulfillment and satisfaction in the realm of the divine is like no other. A *mesayem masechta* revels in the transcendent feeling of his accomplishment. Truly sublime and the envy of his peers.

Contemporary businessmen have their own, unique, ‘siyum hashas’ at the completion of Yorucha curriculum. It is the moral imperative of a frum yid, and now accessible to all.

The *hadran alich* of Yorucha is the ultimate badge of honor and medal of distinction for the businessman of our times.

Similar to a sofer who, with his intensive knowledge of hilchos safrus, is confident and secure in the propriety of his profession; so, too, businessmen will gain the peace of mind knowing with conviction that they ply their trade *be’emunah uveyosher*.

Core Curriculum

(subject to change)

PART I Business Halacha Fundamentals

Elul 5780

- Dina D'malchusa Dina- 2*
 - › Obligation to Adhere to Civil Law
 - › How Civil Law Impacts Agreements Between Two Parties
- Common Business Practice & Minhag Mevatal Halacha - 2
 - › What Constitutes a Minhag
 - › How Minhag Impacts Employment, Tenancy, Partnerships and Real Estate Deals etc.

Tishrei 5781 (Expanded Yom Tov Edition)

- Business and Employment on Chol Hamoed

PART II Setting Up A Kosher Business

Winter 5781

- Introduction to Choshen Mishpat & Business Halacha -1
- Gezel - 3
- Gezel Akum, Ta'os and Mate' Akum -2

- Geneivas Da'as - 1
- Acceptable Marketing - 1
- Halachic Considerations of Corporate Gifting - 1
- Halachos of Employment -4
 - › Backing Out
 - › Where Backing Out Causes a Loss
 - › Working Pro Bono and Hiring Jewish
 - › Obligations of Employer and Employee
- Halachic Deals and Documents - 4
 - › Understanding Asmachta
 - › Agreements and Kinyan Devarim
 - › The Halachic "Agreement Validation" Clause
 - › Non-Competes and Non-Circumvent Agreements
- Partnerships & Corporations - 4
 - › Structuring
 - › Legal Entities and Trusts
 - › Management
 - › Divisions of Profits and Losses

Nissan 5781 (Expanded Yom Tov Edition)

- Corporate Chametz - The Issues and the Solutions
- Isurei Hana'ah

PART III Maintaining A Kosher Business

Summer 5781 - Commitments & Kinyanim

- Hasagas Gevul & Competition - 4
 - › Ani Hamehapech
 - › Ma'arufiya
- Kinyanim Expounded - 4
 - › Mechusar Amana
 - › Mi Shepara
 - › Situmta and Kinyanim of the Marketplace
- Ona'ah - 2
- Mekach Ta'os- 2

Summer Break 5781 (Special Edition)

- Tzedaka and Maaser
 - › As a Business and Individual

Elul 5781 - Maintaining a Kosher Work Environment

- Yichud in the Workplace - 2
- Interaction With the Opposite Gender - 2

Tishrei 5782 (Expanded Yom Tov Edition)

- Websites and E-Commerce on Shabbos and Yom Tov

Winter 5782 (Leap Year) - 1st Semester

- Loans and Guarantees - 2
- Ribbis 101/The Basics - 4
- Insurance Issues - 1
- Brokerage - 2
- Lashon Hara in Business - 2
- Legal Holidays and Chukos HaGoyim - 1

Winter 5782 - 2nd Semester - When Things Don't Go As Expected:

- Bais Din - 3
- Din and Lifnim Mishuras Hadin - 2
- Arka'os - 2
- Quitting, Firing, and Severance - 2
- Partnership Dissolution - 2
- Collections - 2
- Bankruptcy - 1

Nissan 5782 (Expanded Yom Tov Edition)

- Maintaining a Facility on Pesach

Summer 5782 - Final Testing and Review

PART IV Industry-Specific & In-Depth Supplemental Tracks

Choshen Mishpat Supplemental Track

- More In-Depth and Intricate Learning of Previous Topics
- Nizkei Shcheinim
- Mazik, Garmi, and Halachic Torts
- Hashavas Aveida
- Mitzva of Lending
- Yerusha and Trusts
- Trustees and Executors
- Shomrim and Fiduciaries
- Shluchim and Agents
- Harsha'a and Power of Attorney
- The Shibuda D'Reb Nosson Law
- Hefker, Pruzbul, and Other Choshen Mishpat Topics

Real Estate Track:

- General Real Estate
- Bar Metzra
- Acquisitions and Ani Hamehapech
- Lo Sachmod
- Brokerage
- Landlord/Tenant
- Zoning Laws
- Rent Control and Evictions
- Fix and Flip
- Administrations and Boards

HealthCare Track:

- Shabbos and Yom Tov
- The Kosher Kitchen
- Employment Training
- Facility and Housekeeping
- Compliance and Fiduciary
- Partnership and Employment
- Medical Issues

Finance and Ribbis Track:

- Introduction: Understanding Ribbis
- Ribbis of Non Jews and Mumar
- Foreign Currencies & Commodities: Se'ah Bese'ah Applications
- Corporate Lending & Borrowing
- Credit Unions - Ownership in Ribbis Entities
- Credit Unions: Paying Ribbis by Court Order
- Pesika: Deposits & Price Guarantees
- Tarsha- Paying for Credit & Early Bird Specials
- Arvus & Ribbis: Cosigning on a Non Jew's Loan
- Arvus & Ribbis: Cosigning on a Ribbis Loan
- Differentiating Between Expenses & Interest: Defining the Two
- Ribbis in Partnerships
- Ribbis in Contracts - Capital Calls and Late Fees
- Deal Syndication & the Real Estate Process From Negotiation to Closing
- Ribbis as a Knas: Fines & Penalties
- Purchasing Tax Liens and Mortgage Bundles
- Using a Purchased Item When the Sale was Reversed
- Selling Conditional on Reversing the Sale
- Ribbis Responsibilities of Lawyers, Brokers, and Witnesses
- Review of Ribbis Fundamentals
- Hard Money Loans & Heter Iska - Kulo Pikadon; Chatzi Milve
- Heter Iska- The Approach of Reb Moshe Feinstein
- Heter Iska Klali and Loans Specified to be Al Pi Heter Iska
- Ribbis Mukdemes - Ribbis MeUcheres
- Ribbis Devarim
- Defining Ribbis: Gifts, Favours and Charitable Donations

CURRENT YORUCHA CHABUROS

BELLE HARBOR

Congregation Bais Yehuda
R' Dovid Semel

BROOKLYN

Bais Aharon (Felder's)
Rabbi Heshy Wolf

Flatbush Park Jewish Center
Rabbi Eli Moskovitz
Rabbi Yisroel Perelson

Yad Yosef Torah Center
Rabbi Eddie Kassin

CHICAGO

Agudas Yisroel of West Rogers Park
Rabbi Moshe Scheinberg

CLEVELAND

Beis Doniel
Rabbi Dovid Aron Gross

DALLAS

Cogregation Toras Chaim
Rabbi Yaakov Rich

DETROIT

Lakewood Kollel
Rabbi Boruch Miller

FAR ROCKAWAY

Khal Zichron Moshe Dov
Rabbi Ahron Stein

Sulitzer Bais Medrash
Rabbi Avrohom Hartman

JACKSON

Khal East Veterans
Rabbi Baruch Issac

LAKWOOD

Bais HaVaad
Rav Dovid Grossman

Bais Medrash of Lutzk
Rabbi Yaakov Pascal

Bernath And Rosenberg
Rav Baruch Fried
R' Yossi Schuck
R' Yehoshua Wolf

Bitbean
Rabbi Aryeh Caplan
R' Ephraim Arnstein

Kehal Zichron Yaakov
Rabbi Mayer Boruch Turin
R' Moshe Netzer

Madison Executive Offices
Rabbi Doniel Dombroff

LAWRENCE

Heichal Dovid (W)
Reb Yakov Lowinger
Rabbi Mattisyahu Blumenthal

Yeshiva Gedolah Ateres Yaakov
Rabbi Yisroel Gold

LOS ANGELES

Bait Aaron Torah Outreach Center
Rabbi Moshe Nourollah
R' Avraham Hirshberg

Kollel of LA
Rabbi Zalmen Frager

LIDO BEACH

Lido Beach Synagogue
Reb Yakov Lowinger

MINNEAPOLIS

Minneapolis Kollel
Rabbi Maeier Kutoff
Rabbi Binyomin Stoll

MONSEY

Brisker Kollel
Rabbi Michoel Illes

Cogregation Torah Utfila
Rabbi Moshe Langer

Haverstraw Community Chabura
Rabbi Tzvi Rubin

Zichron Yakov
Rabbi Yehuda Russack
R' Simcha Levi

PHILADELPHIA

Philadelphia Community Kollel
Rabbi Yosef Prupas
Rabbi Yaakov Baum

QUEENS

Cong. Ohr Bechor Halevi
Rabbi Chaim Schwartz

ST. LOUIS

St. Louis Chabura
Mr. Yaakov Klein

STATEN ISLAND

Kehilas Niles
Rabbi Dovid Waldman

TORONTO

Ateres Mordechai, Thornhill Kollel
Rabbi Yosef Rothbart

WEST HEMPSTEAD

Eitz Chayim of Dogwood Park
Rabbi Dov Greer

Young Israel of W. Hempstead
Reb David Felt
Reb Aaron Gershonowitz

WOODMERE

Aish Kodesh
Rabbi Yoni Levin

Kehillas Bnai Hayeshivos
Rabbi Shmuel Witkin

Yeshiva Gedola Five Towns
Rabbi Ami Glassberg

TO CREATE OR JOIN CHABURA CONTACT US

 732.232.1412 888.485.VAAD(82223) #302 yorucha@baishavaad.org baishavaad.org/yorucha

JOIN THE YORUCHA INITIATIVE!

 888.485.VAAD(8223) #303

 yorucha@baishavaad.org

 baishavaad.org/yorucha

3 WAYS TO JOIN:

AS AN INDIVIDUAL

Join the national Yorucha chabura together!

Tap into the physical or digital resources via hard copies, web, email and/or whatsapp.

Connect with Bais HaVaad Dayanim and Poskim for any questions you may have, as well as arranging study sessions with a Dayan, setting up a chavrusa, and more.

AS A COMMUNITY

Set up or join a community or shul chabura

Reach out to organize a choshen mishpat chabura in your own shul.

AS A BUSINESS

Set up a Board Room Bais Medrash in your business

Mincha Learning In just 5 minutes a day, before or after Mincha, you can learn short, practical and insightful Business Halachos.

Weekly Lunch & Learn Join a deeper dive into the background of the halachos by understanding the sugya behind the halachos as well.